Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 8 (1710) ГОД XXXIV БЕЛАСТОК, 19 ЛЮТАГА 1989 г. ЦАНА 20 зл.

На ўрачыстасці з нагоды падсумавання конкурсу вясковых клубаў у Курашаве выступіў пасля паўгадовага перапынку інструментальна-вакальны калектыў „Дубны". Спявалі з той жа энергіяй, з такім жа запалам беларускія народныя і сучасныя песні.

НАЙЛЕПШЫЯ У ВАЯВОДСТВЕ

21 студзеня ў Курашаве адбылося ўрачыстае падсумаванне ваяводскага конкурсу на найлепшы вясковы клуб. Конкурс такі адбываецца штогод. У апошні час пераможцамі гэтага конкурсу былі клубы ў вёсках Рагаўка к/Сямяціч (1982 год), Міклашэва к/Нараўкі (1983 г.), Тыневічы Вялікія к/Нарвы (1984 г.), Скупава к/Нараўкі (1985-86 г.г.), Гарнова к/Дзядкавіч (1987 г.), а ў гэтым годзе Курашава разам з Чыжамі.

Навіной у сёлетнім конкурсе было тое, што маглі выступіць парамі клубы, якія супрацоўнічаюць.

Большасць клубаў з прыемнасцю падхапіла новую ідэю. Як кажуць у народзе, адна галава — добра, а дзве — лепш. Супольна дзвюм радам клубаў можна цікавей прадумаць супольныя мерапрыемствы, ды і праводзіць іх разам, ва ўзаем-

(Працяг на стар. 3)

КАРЭСПАНДЭНЦЫЯ З БЕЛАРУСІ.

СОЙМ ДРУГІ-унутраная эміграцыя

Роўна год назад, 14 лютага 1988 года, „Ніва" расказвала сваім чытачам аб І Вальным Сойме беларускіх суполак, які адбыўся пад Мінскам. І вось, чарговая падзея на шляху Новага Беларускага Адраджэння — ІІ Вальны Сойм (14-15.І.1989). Але чаму гэтым разам ён праходзіў па-за межамі БССР, у сталіцы братняе Літвы — Вільнюсе?

Тлумачэнняў тут некалькі. Шукайце іх хоць бы ў тым крызісе аўтарытэту ўлады на Беларусі, аб якім апошнім часам многа пішуць цэнтральныя савецкія выданні („Огонёк", „Смена", „Литературная газета", „Московские новости", „Правда"). Паводле асобных публікацый „Ніва" ўжо рабіла перадрукаванні.

Яскрава сведчыць за сябе і такі факт: адміністрацыя аднае маладзёжнае газеты, пачуўшы, што на Сойм запрошаны некалькі яе карэспандэнтаў, тэрмінова разаслала іх па камандзіроўках у зусім адваротныя бакі. Калі агенцтва БЕЛТА падрыхтавала да перадачы рэспубліканскім выданням чарговы афіцыйны вырок нефармальнаму руху, які пасмеў хоць не тут, дык у Літве (ледзь не на эміграцыі) здзейсніць свае „жахлівыя намеры" (аб'яднацца дзеля падтрымкі перабудовы), газета „Правда" прымусіла кардынальна змяніць пастаноўку пытання. У артыкуле „Не знайсці згоды" 17 студзеня орган ЦК КПСС сам вынесіў суровы прысуд тым ідэалагічным кіраўнікам рэспублікі, якім „не хапае ведання праблем, што хвалююць моладзь, інтэлігенцыю", якім „толькі і хочацца пачуць ад нефармалаў чагосьці „смажанага", якія „згубілі здаровы тон размовы з народам".

Нарэшце, у сваім рэагаванні на Вальны Сойм, са старонак „Правды" Масква выказала і свае адносіны да пытання, якое даўно сабатуе афіцыйна-бюракратычны Мінск — пытанне выкарыстання беларускай нацыянальнае сімволікі. „Бела-чырвона-белы сцяг і герб „Пагоня" з выявай вершніка на кані — пад гэтымі сімваламі беларуска-літоўскія харугвы гераічна змагаліся ў Грунвальдскай бітве, — піша „Правда". І далей: — Чаму б тады не разгарнуць у Доме культуры выставу беларускай дзяржаўнае і нацыянальнае сімволікі?"

Выступае Зянон Пазняк.

Для мінскай, як тое назваў пісьменнік Алесь Адамовіч, Вандэі такая прапанова паўстае „самай невырашальнай праблемай", бо са старонак сваёй прэсы, баючыся сапраўднага яднання народа вакол сваіх сімвалаў, яна паспела аднесці „Пагоню" і сцяг ледзь не да фашысцкіх падарункаў (?!)

І ўсё ж Сойм адбыўся і прайшоў менавіта пад знакам гэтых дарагіх сімвалаў. Адраджэнскі настрой пачаўся яшчэ на чыгунцы. Цягнікі Мінск-Талін, Мінск-Вільнюс, Харкаў-Калінінград літаральна паваго́нна, пакупэйна шчыравалі беларусамоўем. Тое ж назіралася і ў мінскіх аўтобусах паўночна-заходняга кірунку. Навакольныя пасажыры толькі здзіўлена лыпалі вачыма, стараючыся падладзіцца пад гэтак нечакана для іх ажыўшую мову. Ім ледзь не здавалася, што яны праспалі нейкі важны момант перабудовы і прачнуліся, калі ўсё ўжо адбылося.

А ўсё ж было проста: дэлега-

(Працяг на стар. 4)

АМЕРЫКАНСКІЯ БЕЛАРУСЫ (3)

Калі гаварыць аб найбольш характэрных рысах амерыканскіх беларусаў, дык нельга абыйсці і іх гаварлівасці. Праўда, не ўсе, але многія з іх патрапяць цэлымі гадзінамі гаварыць аб тым, што магло б быць поўнасцю выяснена на працягу некалькіх мінут. Прывяду прыклад. Калі ўжо канчаўся тэрмін нашага знаходжання ў Кліўлендзе, трэба было выясніць справу, калі і чым мы паедзем у Нью-Йорк. Можна было выбіраць самалёт або аўтобус. Можна было ехаць днём або ноччу. Ну і пачаліся многагадзінныя размовы на гэтую тэму. Я, выслухаўшы ўсе за і супраць, сказаў, што паедзем аўтобусам, таму, што ён таннейшы, чым самалёт, і што найбольш адпавядае нам аўтобус, які ад'язджае з Кліўленда а 12^{15} ночы, бо раніцай будзем у Нью-Йорку. Вельмі мяне здзівіла, што прысутныя, прызнаўшы мне рацыю, у далейшым інтэнсіўна прынамсі на працягу гадзіны аб гэтым гаварылі. Прызнаюся, што гэта размова пачала мяне нерваваць і я, сказаўшы яшчэ раз, што паедзем аўтобусам а 12^{15}, пайшоў спаць. Вельмі мяне здзівіла, што назаўтра дыскусія на гэтую тэму разгарэлася ізноў. Я ўжо выразна знерваваным тонам сказаў, што мы ўжо ўчора вырашылі гэту справу і болей няма сэнсу аб ёй гаварыць. Мая заява не спыніла аднак дыскусіі на гэту тэму і я, каб не сказаць нейкага катэгарычнага глупства, выйшаў з пакоя. Калі ўжо госці выходзілі, я паявіўся на парозе і пацвердзіў, што мы паедзем аўтобусам а 12^{15}. Усе са мной згадзіліся і прынялі да ведама нашу волю. Я быў перакананы, што назаўтра ўся справа будзе поўнасцю сфіналізавана. Так аднак не сталася. Калі мы з Сяргеем вярнуліся з лазні, знайшлі ў дзвярах лісточак, на якім былі напісаны ўсе рэйсы самалётаў і аўтобусаў і было пытанне: „Чым: самалётам ці аўтобусам вы хочаце ехаць і а якой гадзіне". Мне сорамна прызнацца, але я лісточак гэты парваў і шпурнуў пад ногі. Чаму я саромлюся сваёй катэгарычнасці? Таму ўсё ж, што шматгадзінная дыскусія на тэму нашага ад'езду была падыктавана сардэчнасцю гаспадароў, якія прагнулі, каб падарожжа было для нас як найпрыемнейшае.

Гэта толькі адзін з прыкладаў. Падобных сітуацый, якія сведчаць аб гаварлівасці амерыканскіх беларусаў, было вельмі многа. Па сутнасці дзівавацца, а тым болей абурацца ў ніякім выпадку нельга. Трэба зразумець тое, што я ці мой сябра Барташэвіч былі для амерыканскіх беларусаў часткамі страчанай Радзімы. Ці ж у такой сітуацыі, калі эмігранту хочацца даведацца як найбольш аб Айчыне і як найбольш аб сабе, можа ён быць маламоўным? Не можа. І таму не асуджаю гэтай многагаварлівасці, тым болей, што ў такой многаслоўнасці было нямала вельмі каштоўных інфармацый, якія моцна ўзбагацілі мае веды аб Амерыцы. Здаецца мне, што ёсць яшчэ адна прычына многаслоўнасці амерыканскіх беларусаў. Як вядома, яны трапілі ў Амерыку каля сарака гадоў таму назад, не ведаючы англійскай мовы. На працягу многіх гадоў яны не разумелі таго, што да іх гаварылі карэнныя амерыканцы, і амерыканцы не вельмі разумелі, што ім гаварылі беларусы. У такіх умовах трэба было гаварыць доўга і цярпліва, каб выясніць найпрасцейшыя справы. Вось так многа гаворачы і доўга слухаючы, прывыклі амерыканскія беларусы да многаслоўнасці. У канцы яшчэ адзін фактар — большасць беларускіх эмігрантаў у ЗША гэта людзі пажылыя, а ва ўсіх пажылых ёсць схільнасць да гаварлівасці. І яшчэ адно. Многія недахопы, якія выступаюць у нас, мы не заўважаем у сябе, але заўважаем у іншых. Напрыклад, гаварлівасць выступае і ў мяне, аднак яе я ў сябе не бачу пад носам, а ў беларускіх эмігрантаў заўважыў за дзесяць тысяч кіламетраў за акіянам.

Хацеў бы я яшчэ затрымацца над канкрэтнымі постацямі беларускіх эмігрантаў. Перш за ўсё прагну яшчэ некалькі слоў сказаць пра нашага галоўнага экскурсавода пана Антося Ш., аб якім я ўжо сям-там гаварыў у сваіх рэпартажах. Пачуў я ад яго не адну займальную гісторыю. Расказвае ён вельмі цікава. Пад яго вусамі блудзіць усмешка вечнага прабачэння для чалавечых глупстваў і памылак. Нават калі мы прыглядаліся ўжо апісанай мною дэманстрацыі педэрастаў, Антось — чалавек чыстых маральных прынцыпаў — дабрадушна прыглядаўся да дэманструючых і спагадальна, неяк разгублена паўтараў: „Ну, вось бачыце, што яно тут чаўпецца". Нельга не адзначыць і спецыфічнай натуры пана Антося, які прысвяціў нам вельмі многа часу і энергіі. Пан Антось вялікі знаток гарадской субстанцыі Нью-Йорка. Мае ён вельмі шырокія веды аб сакральным будаўніцтве. Бадай усе касцёлы, цэрквы, бажніцы Нью-Йорка ведае ад фундаментаў па крыжы. Пры гэтым бясконцым захапленні тым, што збудавалі людзі, пан Антось не ашчасліўлівае нікога сілаю. Захоўвае нейкую інтымную ціхую інтанацыю, якая слухача не стамляе і не абяссільвае і да нічога не прымушае. Пан Антось вадзіў нас па Нью-Йорку. Знаёміў нас з Гарлемам. Завёз на амаль паўкіламетровы будынак, звазіў на тэрыторыю індзейцаў, звазіў у польскі рэстаранчык „Тэрэса". Ва ўсё гэта ўкладаў столькі сэрца і добрай волі, што толькі добрай воляй і сэрцам можам адплаціць гэтаму добраму чалавеку. Адзіная яго просьба да мяне заключалася ў тым, каб знайсці некалькі метраў беларускага сукна на накідку для беларускага строю. Сукно гэта мая сястра выткала і я ўжо яго адправіў у ЗША на рукі добразычлівага чалавека, беларуса-каталіка пана Антося Ш.

Алесь Барскі

АМЕРЫКА, ЯКАЯ ТЫ?

Пра нашых пісалі...

У 3 нумары „Голасу Радзімы" пад загалоўкам „Ні перад кім не зачыняцца дзверы" надрукавана інтэрв'ю В. Краслаўскага са старшыней Прэзідыума Беларускага таварыства „Радзіма" Міхаілам Савіцкім. Адно з пытанняў адносіцца да беларусаў у Польшчы. Вось яно:

— Але гэты партрэт (калектыўны партрэт замежнага беларуса — рэд.) будзе няпоўны, калі мы зноў „забудзем" пра амаль 500 тысяч беларусаў, якія жывуць з намі побач — у Польскай Народнай Рэспубліцы...

— Думаю, што цяпер ужо не забудзем. Тым больш, што асноўная маса польскіх беларусаў жыве тут, пад бокам, у Беластоцкім ваяводстве. Да таго ж за які год мы ўжо маем з імі столькі кантактаў.

Прынята цэлая праграма, накіраваная на развіццё культурных сувязей з БГКТ і аказанне дапамогі беларускім школам, ліцэям, клубам мастацкай самадзейнасці і г.д. У выкананні гэтай праграмы ўдзельнічаюць не толькі наша Таварыства, а і Беларускі савет прафсаюзаў, Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з зарубежнымі краінамі, міністэрствы асветы і культуры і шэраг іншых арганізацый.

Вядома, справа новая, і тут у нас не ўсё ідзе, як хацелася б, шмат праблем узнікае. Вось, напрыклад, як дапамагчы беластоцкім беларусам у будаўніцтве этнаграфічнага музея ў Гайнаўцы. Аказваецца, тым беларусам, што жывуць на Захадзе, гэта зрабіць прасцей, чым нам, суседзям і братам. І тут трэба змагацца з бюракратызмам. Але думаю, выхад знойдзем.

ІЗНОЎ — БЕЛЬСКІ БЕЛАРУСКІ!

У канцы студзеня ў Беластоку, як штогод, адбыліся акруговыя элімінацыі XVIII біялагічнай алімпіяды пад лозунгам: „Біялогія ў жыцці сучаснага чалавека".

У элімінацыях узяло ўдзел 39 вучняў сярэдніх школ з Беластоцкага, Ламжынскага і Сувальскага ваяводстваў.

У пяцёрцы найлепшых апынулася двое вучняў з Бельскага ліцэя імя Б. Тарашкевіча — Малгажата Трафімюк і Анна Тамашук, якіх да алімпіяды рыхтавала настаўніца Ніна Суліма.

Прыемна нам паведаміць нашых чытачоў, што і на гэты раз Бельскі беларускі ліцэй не падвёў і не змарнавалася праца вучняў і шматгадовай іх настаўніцы біялогіі і апякункі алімпійцаў.

А да таго ўсяго Малгося Трафімюк заняла не толькі першае месца ў акруговых элімінацыях, але і набрала за тэст, падрыхтаваны Галоўнай камісіяй цэнтральнай біялагічнай алімпіяды ў Варшаве, найбольш пунктаў сярод вучняў цэлай Польшчы!

Вельмі цешыць нас факт, што добры прыклад Бельскага беларускага ліцэя вядомы далёка за межамі нашага ваяводства. Ад усяго сэрца жадаем выхаваўцам ліцэя далейшых поспехаў у іх дыдактычнай працы, а перамогшым у біялагічнай алімпіядзе вучням — перамогі ў цэнтральнай біялагічнай алімпіядзе, якая будзе праведзена ў красавіку гэтага года ў Варшаве.

(ач)

Ю. Лаўрык.

АТЛЕТЫ З БЕЛАРУСІ

26-27 лістапада мінулага года адбыўся другі адкрыты турнір г. Ліды памяці Якуба Чэхаўскага. Гэтыя спаборніцтвы становяцца традыцыйнымі. Сёлета ў іх прымалі ўдзел атлеты з Ліды, Мінска, Гродна, Віцебска, Наваполацка, Вільнюса, Кранштадта, Смаленска і іншых гарадоў СССР, а таксама з Беластока. Пераможцамі ў сваіх катэгорыях сталі:

да 70 кг — М. Лукінец (Ліда)
да 80 кг — А. Падшывалаў (Кранштадт)
да 90 кг — Д. Поцюс (Вільнюс)
зв. 90 кг — В. Ракіцкі (Вільнюс)

Абсалютным пераможцам быў прызнаны А. Падшывалаў.

У камандным заліку першымі былі атлеты з Мінска, другімі — навапалачане, а спартсмены з беластоцкага клуба „Zachęta" занялі ганаровае трэцяе месца.

У спаборніцтвах сярод жанчын найлепшай была прадстаўніца таго ж Беластоцкага клуба Івона Анісімовіч.

На гэтых спаборніцтвах упершыню была выкарыстана беларускамоўная фанаграма-кампазіцыя „Мроі" „Стары храм", пад якую выступаў прызёр у кат. да 70 кг мінчук Ю. Лаўрык.

Мікола Касцюкевіч, Мінск

ХРОНІКА

У студзені БГКТ традыцыйна пачало сваю дзейнасць ад арганізацыі навагодніх баляў. Новы год дзеячы і сімпатыкі БГКТ адсвяткавалі паводле новага і старога стыляў. У Беластоку адбыліся тры балі: 31 снежня, 13 і 14 студзеня. У Варшаве навагодні баль шумеў у Палацы культуры і навукі ночцу 14-15 студзеня.

17.01.89 г. у ГП БГКТ адбылася першая рэпетыцыя маладзёжнага танцавальнага калектыву. Студэнцкая ініцыятыва стварэння новай „Ляволіхі" заняла многа прыхільнікаў. На рэпетыцыі, якія адбываюцца ў аўторкі ў 18^{00} г., прыходзіць звыш 20-ці юнакоў і дзяўчат. Танцавальнаму мастацтву абучае малых Янка Крупа.

20 студзеня пасля святочнага навагодняга перапынку даклад Саврата Яновіча „Беларускі рух у перыяд ад 1864 па 1902 год", узнавіў сваю дзейнасць Народны ўніверсітэт.

Ганна Ляшчынская, Альжбета Шульжык

У новых нацыянальных уборах спявае хор з Чыжоў.

НАЙЛЕПШЫЯ У ВАЯВОДСТВЕ

(Працяг са стар. 1)

...нях кантактах значна прыямней. Паводле правілаў конкурсу, кожная пара клубаў, апрача сваёй звычайнай дзейнасці, павінна была правесці пяць супольных мерапрыемстваў.

На ўрачыстае падсумаванне конкурсу ў Курашаве з'ехаліся госці з усяго ваяводства. Былі запрошаны ўсе ўзнагароджаныя кіраўнікі клубаў, а таксама прадстаўнікі арганізатараў і фундатараў узнагарод. Былі імі Аддзел культуры і мастацтва Ваяводскага ўпраўлення ў Беластоку, беластоцкі „Рух", Ваяводскі дом культуры ў Беластоку, Дом культуры ў Гайнаўцы, Ваяводскае праўленне гмінных спулдзельняў, Ваяводскае праўленне пажарнікаў, Ваяводскі саюз сялян, гурткоў і сялянскіх арганізацый і іншых устаноў, зацікаўленых пашырэннем культуры ў вёсцы. Усе названыя арганізацыі ўнеслі свой уклад у працу клубаў і прызналі ім сродкі на ўзнагароды.

А вось вынікі конкурсу:

I месца і ўзнагароды па 150 тысяч злотых на клуб атрымала пара клубаў Чыжоўскай гміны: **клуб у Чыжах** (кіраўнік клуба Ніна Сямяцкая) і **клуб у Курашаве** (кіраўнік клуба Ніна Грыгарук). Ім была ўручана пераходная ўзнагарода, сімвал конкурсаў на найлепшы вясковы клуб — металічная кветка мальвы. Гэтую кветку выканаў народны мастак з Чорнай-Касцельнай Мечыслаў Гулевіч.

II месца і ўзнагароды па 100 тысяч злотых было прызнана **клубам у Райску і Кнарыдах.**

III месца і ўзнагароды па 80 тысяч злотых атрымалі клубы ў Гарнове і Толвіне.

Адзначаны за добрую працу былі клубы ў **Міхалове, Гарадку, Ухове, Лапах-Шалайдах, Плонцы-Касцельнай і Нарослі.** Дыпломамі ўзнагароджаны былі клубы ў **Паўлах, Рыбалах і Скупаве.**

Кіраўнікі і апекуны лепшых клубаў атрымалі індывідуальныя ўзнагароды, а клубы — яшчэ і ганаровыя кубкі, граматы і дыпломы.

Урачыстасць падсумавання працы клубаў упрыгожылі сваімі выступленнямі беларускія мастацкія калектывы з Дубін, Чыжоў і Курашава. „Дубіны" выступілі ўпершыню пасля паўгадовага перапынку, але з той жа энергіяй, запалам, з тымі ж моцнымі рытмамі і прыгожымі народнымі песнямі. З прыемнасцю хачу адзначыць, што калектыў прыдбаў сабе прыгожыя ўборы, вельмі багаты строй у салісткі Галіны Якімюк. Не забывае таксама кіраўнік Пятро Скепка і пра абнаўленне калектыву. Спяваюць разам з калектывам дзяўчаткі з Беларускага ліцэя ў Гайнаўцы Аня Аверчук, Бася Гінщт і Іра Садоўская. Спрабавала таксама заспяваць з калектывам малодшая сястра Галінкі Якімюк — Крыся. Дарэчы, сям'я Якімюкоў спявае ўся — тата і мама Галінкі і Крысі спяваюць у вясковым хоры ў Чыжах. Можна здагадвацца, як гучаць родныя песні ў іх хаце на сямейных урачыстасцях!

Чыжоўскі мешаны хор таксама выступіў вельмі цікава. Апрача сваіх вельмі спраўна і зладжана спяваных народных песень, яны зрабілі вялікае ўражанне новымі вельмі прыгожымі беларускімі касцюмамі. Аказалася, што кіраўніку калектыву Галіне Якімюк удалося навязаць сяброўскія кантакты з беларусамі за мяжой, і дзякуючы прыгранічнаму абмену, а таксама фінансавай дапамозе гміны і іншых вясковых арганізацый атрымаць цудоўныя нацыянальныя ўборы (глядзі здымак).

Выступілі і курашаўскія жанчыны, якія працуюць пад кіраўніцтвам Ніны Грыгарук. Як заўсёды, іх народныя лірычныя песні і цяпер паланілі слухачоў. І курашаўцы падумваюць аб новых нацыянальных уборах, але ў іх пакуль што трошкі іншыя планы. Рада клуба, разам з гміннай радай нарадовай вырашылі разбудоўваць клуб, каб быў прасторнейшы і больш функцыянальны. Праца ў значнай меры плануецца грамадскімі сіламі. На гэта патрэбны будуць грошы. Радзе клуба трэба будзе вырашыць, на што з гэтых пільных патрэб прызначыць нават атрыманую ўзнагароду.

Пераглядаючы багатую хроніку працы клубаў, размаўляючы з жанчынамі, мяне здзівіла велі́ч праведзенай працы. Амаль штодзень у клубах нешта адбываецца: праца з моладдзю і дзецьмі, экскурсіі, забавы, сустрэчы з рознымі цікавымі людзьмі; шматлікія конкурсытурніры, праца мастацкіх калектываў, адзначэнне розных гадавін і свят, абавязковыя мерапрыемствы на Дзень Жанчын, Дзень Дзіцяці, Дзень Маці, ёлкі, карнавальныя балі і звычайныя дыскатэкі моладзі і шмат-шмат іншага.

Кіраўнічкі клубаў Ніна Сямяцкая і Ніна Грыгарук поўныя энергіі і ахвоты працаваць. Але абедзве сцвярджаюць, што не змаглі б працаваць так добра, каб былі адны. Пры абодвух клубах вельмі добра працуюць рады клубаў. У Курашаве — пад старшынствам Мікалая Паскробкі, у Чыжах — Яраслава Бількевіча. Нямала дапамагаюць працаўнікі гміны. І, можа, самае галоўнае, абедзве жанчыны знаходзяць вялікую апору ў сваіх мужах. Гэта яны падтрымліваюць на духу, калі нешта не зусім выходзіць, гэта яны падмяняюць іх у хатніх і гаспадарчых справах, гэта дзякуючы ім жонкі могуць спакойна выконваць грамадскія абавязкі ў сваёй вёсцы і гміне. Ніна Грыгарук шмат гадоў — чатыры разы — была раднай у гміннай радзе нарадовай, цяпер з'яўляецца лаўнікам, у салэцкай радзе, у надзорчай радзе банка, 20 гадоў вяла гурток вясковых гаспадынь. Цяпер вось ужо сёмы год з'яўляецца кіраўнічкай клуба, гэта значыць, ад моманту, калі клуб быў пабудаваны.

Гэтак жа актыўна працуе ў

(Працяг на стар. 4)

Дырэктар аддзела РСВ „Прэса-кніжка-рух" у Беластоку Здзіслаў Пукорскі ўручае ганаровую грамату Ніне Грыгарук.

ПАДАРОЖНАЕ

Люблю імклівасць падарожжаў,
Сустрэчы з новымі людзьмі
І нечаканага трывожнасць,
Штодзень пазнанне навізны,

Размовы з рання
да змяркання,
Усе біяграфіі спаўна,
І безнадзейнасць абяцанняў,
І душ адчыненасць да дна.

Хоць дружба гэта хуткаплынна
Бы кветка-папараць цвіце,
Адкрыеш сэрца так гасцінна,
З кім лёс назаўтра развядзе.

Прыветна сонца паглядае,
Дзень пачынаецца ізноў,
І пухне кніжка запісная
Ад тэлефонаў, адрасоў.

Да тых рэлніквій каб вярнуцца,
Я зберагу іх да пары,
А пазаву — і адгукнуцца
Мае дарожныя сябры.

Ала Кажэра (БССР)

ПАЭЗІІ

Напісаў так мала добрых
вершаў,
лепшыя, напэўна, напішу...
Я сябе ілюзіяй не цешу,
бо яшчэ тады-сяды грашу...
Мне парваць патрэбна тэрмінова
сувязь з недасведчанай душой,
асвятліцца б думкамі нанова,
асвяжыцца б золкаю імжой.
Цеплыні тваёй мне не хапае
І твайго надзейнага крыла...
Я зайздрошчу тым, каго чакае
спасціжэнне вечнага святла.
Завітай жа ластаўкаю першай
да майго жытла, цябе прашу...
Напісаў так мала добрых
вершаў,
лепшыя, напэўна, напішу.

АДРАЧЭННЕ

Думкамі чужымі напракат
Карыстацца болей не жадаю,
бо і сам я — не такі вар'ят,
каб дайсці да глупства,
да адчаю.
Не баюся кпінаў і няўдач,
а баюся душнага спакою,
не хачу кружыцца, бы крумкач,
над чужой драпежніцай —
бядою.
Можа што скажу і неўпапад,
толькі б словам не памножыць
болю,
толькі б бачыць дзіўны зарапад,
нечых лёсаў здзейсненую волю...
Каб не быць нікому у даўгу,
каб маглі заўжды ў мяне
паверыць,
добрым людзям, з кім я жыць
магу,
адчыняю ў сэрцы насцеж
дзверы.

Міхась Мельнік (БССР)

НА ГЛЫБОЧЧЫНЕ

Летась я быў з маёй жонкай Тэрэсай увесь жнівень у водпуску ў маёй цёткі Зофіі Станіславаўны Жаўткевіч у вёсцы Запруддзе на Глыбоччыне. Як заўсёды, прынялі мяне вельмі ветліва. Мы з прыемнасцю купаліся ў маім родным Сетаўскім возеры. Хадзілі на прагулкі парадавацца прыгажосцю Гарадзішча. Я ўспамінаў дзіцячыя гады і адчуваў сябе шчаслівым.

У палавіне жніўня ў парафіяльны касцёл у Глыбокім прыехаў біскуп Раман Анджэеўскі. 50 гадоў не прыязджаў сюды біскуп. Глыбоцкі ксёндз пастанавіў прыняць яго вельмі ўрачыста. З усёй ваколіцы наехала многа людзей аўтобусамі і аўтамабілямі. Плошча перад касцёлам была запоўнена. Я стаяў збоку і з цікавасцю глядзеў.

— Што ж гэта сталася? — казала адна жанчына. — Даўней у касцёл хадзілі чорным ходам. Забаранялі маліцца. А цяпер глядзіце: сама міліцыя пільнуе парадку. Тут ніколі не было столькі людзей! А вось што зрабіла перастройка. Ну, і маладзец Гарбачоў!

Падыйшлі да нас дзве жанчыны, якія, пэўна, здалёк прыехалі.

— Гэта польскі касцёл, — сказала старэйшая.

Зараз жа адазваўся энергічны мужчынскі голас:

— Не польскі, міленькая, а каталіцкі, а гэта вялікая розніца. Каталіцызм — гэта рэлігія, а не нацыя. Ці ж італьянцы, французы ці нават негры-каталікі — гэта палякі? І беларусы-католікі — гэта не палякі, а беларусы!

Людзі аглядаліся — адны адабраючым позіркам, другія недаверлівым.

Увайшоў я ў касцёл. Памаленьку прабіраўся цераз натоўп. Былі тут у большасці старыя жанчыны, хоць траплялiся і дзяўчаты, мужчыны і дзеці. Калі адзываліся, дык па-беларуску. Некаторыя старэйшыя жанчыны спявалі і маліліся папольску. Да самага алтара я не дабраўся — нельга было праціснуцца. Ксёндз гадоў каля 35 гаварыў па-польску спеўным голасам, умешваючы ў гэта цэлыя беларускія сказы. Не ўмеў сказаць па-польску, ці хацеў, каб людзі зразумелі? Біскуп жа гаварыў на чыстай польскай мове, з польскім акцэнтам. Цераз касцёл павеяў чужы дух. Ударыў у народ, як снежная завея. Глядзеў я ў людскія твары. Відаць было, што яны стаяць, як на турэцкім казанні.

— Нічога не разумею, — сказала адна жанчына. — А вы?

— І мы таксама не, — адазваліся другія ціхімі галасамі. — Чаму ксёндз не мае перакладчыка? У нас ксёндз павінен маліцца і гаварыць казанні па-беларуску. Мы ж не палякі.

Пайшоў я на глыбоцкія могілкі адведаць магілы сваякоў. Многа тут прыгожых помнікаў. На іх надпісы на мовах рускай і польскай. Пры адным помніку я пастаяў даўжэй і задумаўся. Тут, пэўна, ляжыць патрыёт. Надпіс быў на беларускай мове: „Уладзімір Жызнеўскі, 1923-1943“. Адзіны беларускі надпіс на беларускіх могілках.

Тамаш Кірылаў, Легніца.

СВОЙСКІЯ МАЛЮНКІ

Мост над ставам у Белавежы. Мал. У. Петрука.

(Працяг са стар. 3)

НАЙЛЕПШЫЯ Ў ВАЯВОДСТВЕ

сваёй вёсцы і Ніна Сямяцкая, хоць маладая, але з талентам да грамадскай працы і вялікай ахвотай памагаць людзям рабіць добрыя справы. І яе муж — гэта яе першы памочнік і дарадчык. Зрэшты, ды і ў хоры ж спяваюць мужы разам са сваімі жонкамі. Разам і спарней ідзе праца і весялей.

Галоўнае, як сказалі мне абедзве кіраўнічкі клубаў-лаўрэатаў у сардэчных прыватных размовах, — добра жыць з людзьмі, старацца разумець і старых і маладых, быць для іх ініцыятарамі ў добрых і патрэбных справах, а людзі заўсёды падтрымаюць, памогуць.

Жадаем усім лаўрэатам конкурсу далейшай добрай працы і яшчэ лепшых дасягненняў у наступным годзе.

Яніна Чэрнякевіч
Фота аўтара

ДА ЎВАГІ ЛЮБІЦЕЛЯЎ САВЕЦКАЙ ПЕСНІ!

У Беластоку, 23-25 лютага 1989 г. адбудуцца эліміняцыі конкурсу савецкай песні ў маштабе Варшаўскай ваеннай акругі. На працягу трох дзён прадбачваюцца наступныя мерапрыемствы:

— 23.02.1989 г., гадз. 17^{00} — інаўгурацыйны канцэрт калектыву „Аксельбант“,
— 24.02.1989 г., гадз. 9^{00}-18^{00} — конкурсны агляд, у якім прыме ўдзел 160 спевакоў.
— 25.02.1989 г., гадз. 17^{00} — канцэрт пераможцаў конкурсу.

Усе мерапрыемствы будуць праходзіць у Гарнізонным клубе, вул. Кавалерыйская 70/78. Уваход свабодны.

ПАВЕДАМЛЕННЕ БЕЛАСТОЦКАГА ПРЭСАВАГА ВЫДАВЕЦТВА І РЭДАКЦЫІ „НІВЫ“

Беластоцкае прэсавае выдавецтва і рэдакцыя „Нівы“ ветліва паведамляюць, што ад 26 лютага г.г., г.зн. ад 9 нумара часопіса з 1989 г., паасобнік беларускага грамадска-культурнага тыднёвіка „Ніва“ будзе каштаваць 40 злотых.

Рашэнне аб павышэнні цаны тыднёвіка выдавецтва і рэдакцыя вымушаны былі прыняць у сувязі са значным ростам выдавецкіх коштаў: перш за ўсё падаражэла папера, павялічыліся кошты друкарскіх паслуг, транспарту, тэлекамунікацыі і інш. У адносінах да індывідуальных падпісчыкаў новыя цэны будуць абавязваць пасля заканчэння аплачанага тэрміну падпіскі.

СОЙМ ДРУГІ-унутраная эміграцыя

(Працяг са стар. 1)

ты больш паўсотні патрыятычных маладзёжных аб'яднанняў з усёй Беларусі і з-за яе межаў з'язджаліся на свой Вальны Сойм.

Віленскі вакзал 14 студзеня таксама выклікаў здзіўленне людское, калі ў 9.40 раптоўна застракацеў бела-чырвона-белымі сцягамі. Яны рэялі паўсюдна і па-за здзіўленнем выклікалі яшчэ зацікаўленне прахожых — вільнюсцаў і гасцей горада: „А чый гэта такі прыгожы сцяг? А што гэта за пявучая мова чутна? Беларусь? У вас таксама нарэшце пачалася перабудова?

Міліцыянер падыйшоў да аднаго хлопца з гэтага стракатага натоўпу і запытаў, да чаго заклікае яго транспарант.

— Тут па-беларуску напісана, каб дэлегаты кіраваліся да мяне за высвятленнем адрасу Сойму, — адказаў той.

— Калі хочаце, мы можам па вакзальнаму радыё даць абвестку на дзвюх мовах, што вы менавіта тут стаяцё, — прапанаваў віленскі міліцыянер.

У хлопца ледзь транспарант не выпаў з рук, бо па мінскаму вопыту ён ужо ведаў, як стрымкаціць далоні выдзіраемая з рук фанера, як рэжа вушы мацёрая міліцэйская лаянка.

...Сто метраў ад Ленінскага праспекта ўніз па вуліцы Камунараў — Палац культуры Аграпрома, упрыгожаны велізарным бела-чырвона-белым сцягам. Літоўцы — у кавярнях, на вуліцы — па-сяброўску цікавяцца, адкуль так многа гасцей. Рады, што беларусы прачнуліся. Рады, што яны сябруюць з іхнім „Саюдзісам“ (Літоўскім народным фронтам). Цікавяцца, ці ёсць на Сойме літоўскія беларусы.

— А як жа. Тут разам сабраліся і беларусы з Беларусі, і з Літвы, і з Эстоніі, і з Латвіі і т.д..

Зноў радасць у позірках. Пажаданні поспехаў. Зала ў Палацы культуры ўся завешана бела-чырвона-белымі палосамі. У глыбіні сцэны — велічэзная выява „Пагоні“.

Сойм вітае ад імя беларусаў Літвы старшыня вільнюскай суполкі „Сябрына“ А. С. Анішчык. Яго словы — аб гістарычнае і сучаснае лучнасці братніх народаў — літоўцаў, беларусаў, рускіх, эстонцаў, латышоў і г.д. Захаванне нацыянальных культураў кожнага з іх і ўзаемадапамога ў гэтым толькі б спрыяла ўмацаванню інтэрнацыянальнай дружбы. Правядзенне II Вальнага Сойму беларускіх суполак у Вільнюсе — праява сапраўднага інтэрнацыяналізму.

Пра тое ж казаў ад імя Народнага фронту Латвіі і беларускага таварыства „Світанак“ Сяржук Кузняцоў. Ён расказаў таксама аб дзейнасці іншых беларускіх суполак у Рызе, аб тэлевізійнай праграме пра латышскіх беларусаў.

Ці варта асобна зазначаць, што абодва прамоўцы, як і прадстаўнік ЦК Кампартыі Літвы, член праўлення „Саюдзіса“, старшыня Літоўскага фонду культуры прафесар Чэслаў Кудоба, гаварылі па-беларуску. А да таго ж Ч. Кудоба сказаў аб сваёй крэўнай сувязі з беларускай культурай, аб яго ўласнай радасці за адраджэнне сцягоў, што ўпрыгожылі гэтую залу і цяпер прымушаюць верыць у чысціню і шчырасць народа-суседа, дзе яго памяць захавала яшчэ і сувязь з продкамі.

Філолаг з Мінска Вінцук Вячорка ў сваёй прамове па-літоўску аддаў даніну павагі гаспадарам гасціннага Палаца. „Не ўпершыню беларускі культурны рух ідзе поруч з літоўскім культурным рухам“, — сказаў ён.

МАЕ ЎРАЖАННІ СА З'ЕЗДА

У гэтым годзе на з'езд карэспандэнтаў давялося мне ехаць пасля начной змены. У цягніку сустрэлася з Пятром Байко, у Бельску на пероне бачыла Андрэя Гаўрылюка. Рыгора Мароза сустрэлі мы ў Беластоку. У рэдакцыю ішлі ўтраіх. Амаль цэлую дарогу гаварылі аб карэспандэнтах. Усе прыйшлі да вываду, што мала нас піша і што мала друкуецца карэспандэнцкіх матэрыялаў.

— Вось толькі „Аўрора", — сказаў жартам Грыша, — дабілася знаёмства ў рэдакцыі і таму не часта друкуюць!

Мы ўсе засмяяліся.

Пётр Байко ўспамінаў тыя „свае" першыя з'езды, калі прыязджала вельмі многа карэспандэнтаў. Шмат было ліцэістаў. Зала ледзь усіх змяшчала.

У рэдакцыі ўбачылі, што мала нас прыехала. У рэдакцыйнай святліцы я налічыла 18 карэспандэнтаў. На наш з'езд прыйшоў і паэт Віктар Швед. Я здзівілася, што ён так молада выглядае; намнога маладзей, чым на здымку.

Некаторыя карэспандэнты прапанавалі зноў увесці „Трыбуну чытачоў", а на апошняй старонцы змяшчаць прозу „белавежцаў". Я таксама падпісалася пад гэтымі прапановамі. Галоўны рэдактар сказаў, што ў „Трыбуне чытачоў" мае допісы не змясціліся б. Трохі праўды ў гэтым ёсць, бо зачаста кароткіх інфармацый у мяне няма. „Замалёўкі з жыцця" часцей будуць паяўляцца, калі рэдакцыя захоча іх друкаваць.

На з'езд трохі са спазненнем увайшоў старэйшы чалавек. Як аказалася, гэты чалавек прыехаў са Слоі, што на Сакольшчыне. Ён падпісваецца псеўданімам „Яська". Чамусьці не было на з'ездзе ў гэтым годзе Закройшчыка, Варанецкага, Хлябіча...

Інжынер Барыслаў Рудкоўскі сказаў, што яму падабаюцца „Замалёўкі з жыцця" Міры Лукшы і мае, і што мне не ўступіць і будзе сам „замалёўваць жыццё." Добра, няхай не ўступае! Я яму затое ўступлю, бо картаў пісаць я не ўмею і не буду нават прабаваць вучыцца.

Не ведала я, што Шчасновіч такі вясёлы і піша гумарыстычныя артыкулы. Думала, што ўмее толькі пісаць аб чымсьці сумным і наракаць на свой лёс.

Уразіла мяне тое, што не было маладых людзей, г. зн. такіх, якім няма яшчэ дваццаці год. Апрача мяне, была толькі адна жанчына, Жэня Мартынюк. Магло б пісаць больш жанчын.

Хачу падзякаваць рэдакцыі за прыгожыя кніжкі-ўзнагароды і пажадаць карэспандэнтам і ўсёй рэдакцыі, каб споўнілася ўсё, чаго найбольш прагнуць.

Аўрора

ЦІ ЎСЁ Ў ПАРАДКУ?

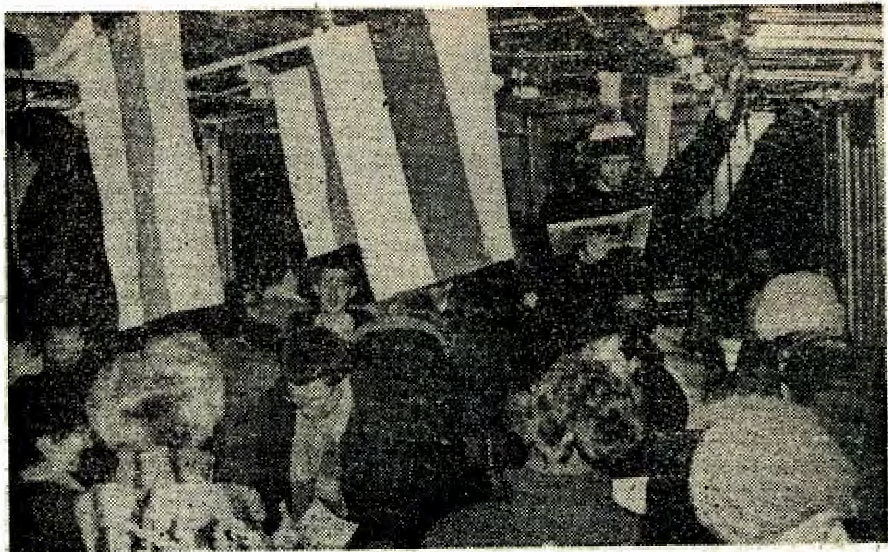
„Ніва" № 4 ад 22 студзеня пісала аб праблеме з дзвярыма семянкоўскай бібліятэкі. Ужо няма клопату, дзверы зачыняюцца! Муж бібліятэкаркі прыбіў да іх кавалкі гумы. Цікава, ці хопіць гэтага надоўга... Яшчэ раз „часоўка" ратуе нашу культуру!

Аўрора

КОРМ ДЛЯ ЗУБРОЎ

Лясная служба Белавежскага парка падрыхтавала зімовы корм для зуброў: 300 тон сена, 45 тон аўса і 32 тоны буракоў. Зубры любяць паласавацца таксама морквай, кукурузай, жалудамі і галінамі дрэў. Корм для 250 зуброў будзе разложаны ў 40 кармушках у пушчы.

Андрэй Гаўрылюк

У цягніку — беларускія сцягі і песні.

Далей прадстаўнікі і кіраўнікі беларускіх суполак знаёміліся са сваёй дзейнасцю, выказвалі свае прапановы і меркаванні. На трыбуну падымаліся Алесь Суша („Талака", Мінск), Данута Бічэль-Загнетава (суполка імя М. Багдановіча, Гродна), Вітаўт Мартыненка (рок-клуб „Няміга", Мінск), Роберт Ясюкявічус („Талака", Гомель), Анатоль Лук'яновіч (прыроохоўная група, Брэст) і гэтак далей.

Выступілі на першым пасяджэнні таксама Алег Латушаў (ад Эстонскага згуртавання беларусаў), Генусь Прыбытка (ад маскоўскай беларускай суполкі „Пагоня" і культурнага таварыства імя Францішка Скарыны), Сяргей Набокуў (ад Украінскага культуралагічнага клуба і суполак „Лэво" са Львова і „Грамада" з Кіева).

І ўсё ж не дзеля прывітальных слоў і абмену кампліментамі сабраліся дэлегаты беларускіх суполак на свой II Вальны Сойм. Трэба было распрацаваць і прыняць агульную платформу і ўтварыць Канфедэрацыю беларускіх маладзёжных суполак.

(Працяг на стар. 6)

САКРАТ ЯНОВІЧ
У БЕЛАРУСКАЙ КАНАДЗЕ і ДАЛЕЙ

(15)

Асімілянты, як правіла, мінімальна дасведчаныя ў культуры народа, пад які падлазяць, каб атаясаміцца з ім. Бывае, што і Эрнст Хэмінгуэй такому — гэта пусты гук. І слушна, бо ж не дзеля духоўных каштоўнасцяў яны ўтрэскаліся ў стрэчны бліц, як той чорт у сухую вярбу. Начытаўшыся еўрапейскіх аналізаў пра плебейства Амерыкі, як быццам аднова паверыў я тым канстатацыям; эміграцкія жанчыны — да прыкладу — падкія на польскіх баб (адвечная мара мужыка займець сабе паню). — Наш, Беларускі Вызвольны Фронт!... — мітынгуе дыяментавай маладосці мардаты ягамосць. — Uspokój się, Janeczku! — асадзіла яго філігрынавая дамачка, ці не кракаўскім маўленнем, якой ніжэй годнасці, хаця б дзеля прыстойнасці, падзубрыць колькі трафарэтных беларускіх зваротаў у таварыскі абыходак. Камізм з гратэскам. А я яшчэ адчуваю тую разаніну ў жываце ад сілком устрыманага тады свайго рогату.

Ужо гаварыў, што ў амерыканцаў пашана не да словаў, а да ўчынкаў. Залатавусныя шылам кашу ядуць!

У тэлебачанні паleміка — Блюм кандыдуе на бурмістра Чыкага; рэплікі імгненныя і „ў дзесятку". Бартан Натарус цэліць у мяккае крэсла старшыні Адукацыйнай Камісіі, магістрацкай; зазначае — я з беларусаў, я з Віцебска, значыць, не я асабіста, але радавод мой адтуль... Гэта што? Намёк на радзіму Шагала? Узяў бы ты, Бартан, у Беластоку падхваліў бы сябе такім аргументам у змаганні за мандат: пагарэў бы, як піць даць!

У клубе Беларускай Царквы выратоўвае мяне як аўтара „Беларускі каляндар на 1988 год", а ў ім: „Скарга на Гісторыю", „Элегія пакінутага гнязда", „Элегія беларуская". Затым — стаўгоўванне гэтага штогодніка, па пяць долараў за штуку (памыліўся: у Нью-Йорку разыйшоўся б ён даражэй!). А ў дыскусіі даў я свайму языку распусту, разз лаваўшыся непасоленай размовай, ад якой ажно зеўрала: „Мы пытаем у вас, спадар Яновіч, толькі для ветлівасці, бо і пра што ў вас запытаць напраўду, каб гэта не пашкодзіла вам пасля вяртання дамоў"... Існа так: нямаш жудаснейшай грыжы, як у сям'і, і заядлейшага погневу, як да кагосьці, хто ёсць або быў блізка да прыкрай табе праўды! Падзбатавалі, аднак жа, канкрэтна; вядучы — Вітаўт Рамук — праявіў педагагічную стрыманасць, тэрапеўтычны тэмбр голасу, а за кафейнымі столікамі паслухвалі мяне пажылыя кабеты з нязгаснай мацярынскай ласкаю (маладзецкі сябар з прыкрынкаўскага Астраўка маўчаў, як і рэшта мужоў у гадах). На Беласточчыне ж навываюць: піхмянасць у жанок ды ўдоваў. Такі не выкруціцца ўнукам ад рэцыдыву матрыярхату? Бы зіме ад вясны...

У мястэчку Эвэнс. У Матыльды і Анатоля Занковічаў. Яна — фламандка з Антвэрпена, доктар літаратуры (калі не паблытаў я чаго ў ейным беларускім словаўтварэнні спецыяльна для мяне). Ён — дарагі ў Чыкага хірург, на аперацыю да якога няпроста запісацца. Яго госцем быў калега па прафесіі, праф. Аўчарэнка з Мінска, пакідаючы ў падарунку кніжкі Быкава, Васілевіч.

Завідна паспелі да храма Багі; ёсць такая рэлігія, кажуць, у Іране, дзе яна пад праследам. Скрыжаванне іудзейства, хрысціянства, ісламу, будызму, індуізму, і інш. Сінтэз веры наогул? Без іконаў і фігураў святых, без харалаў і абрадаў, анінякага відовішча; цытаты мудрасцяў, і цэнтральная: „Сэрца — твой дом". Тэксты пісанняў ды роздумы, вось і ўсё. Аб'ект, бы палац махараджы, але звонку, у здобнай беласці і ў па-ювелірнаму спраектаваных дэталях збудавання. Унутры — суровая гладзь. І літары.

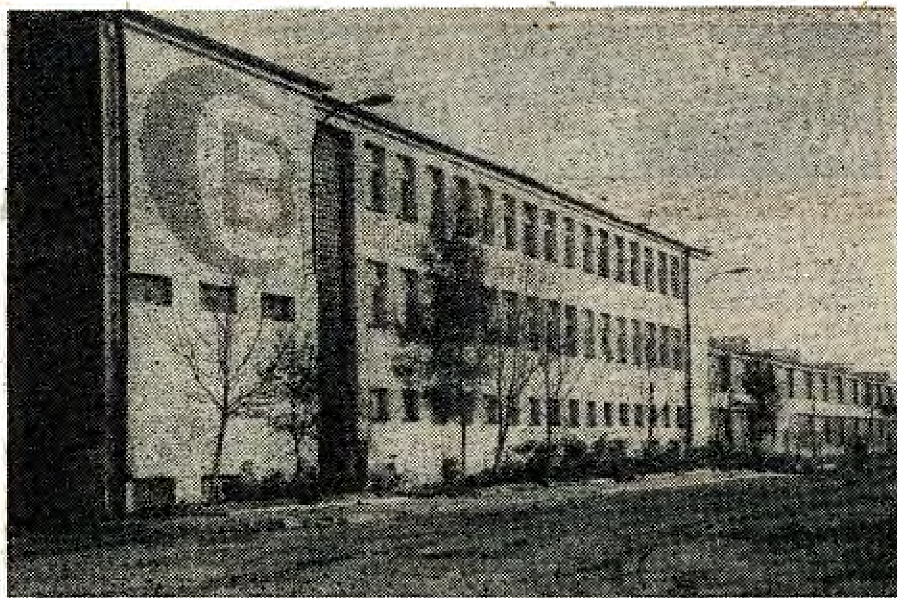
Ды не манастыр жа нашай мэтаю: усім кагалам зняліся ў мексіканскі рэстаран (адаптацыя пажарніцкай стражніцы). Пераемнялі мы там усенькія жарты, ласуючы соус, ад якога — каб не загарэцца! — апалоскваліся ракіеватай „Маргарытаю"... Прабач мне, Шаноўны Чытач, гэткую прыватнасць у непрыватнай „Ніве": не паўстрымаўся я ад успаміну пра рэдкі ў маім жыцці міг шчаслівасці!

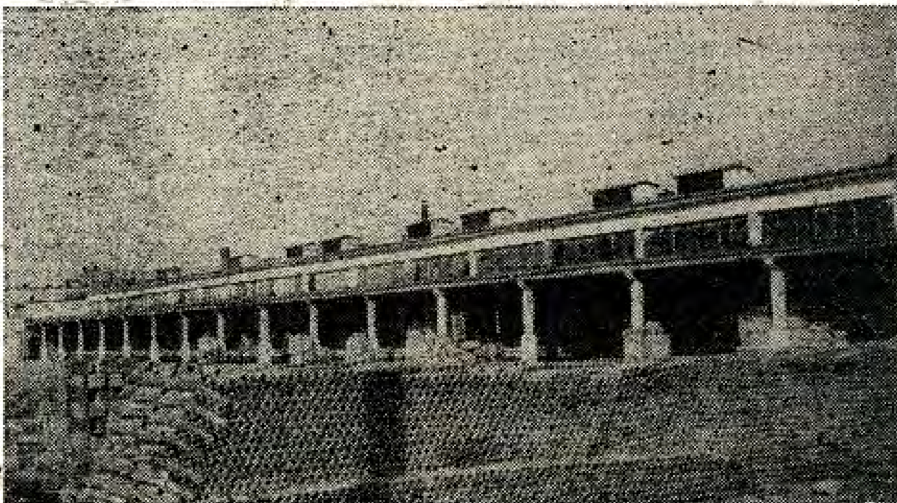
Давайце скажу пра Sears Tower. Вежа Сырса, сто дзесяць паверхаў і дзве наканечныя шпілі ў аблокі. У чатыры гады ўзвялі; у запале прыгнуць карак суперсталіцам свету, выгналіся б куды вышэй, але — нібыта — сам Госпад прыгразіў, відаць, навучаны інцыдэнтам у Вавілоне... Краявід з яе радыусам у трыццаць кіламетраў, геаметрычна парэзаны „стрыгамі" ў прамавугольнікі і ромбы. Недзе за імі ўрадлівыя раўніны штатаў Індыяна, Аява.

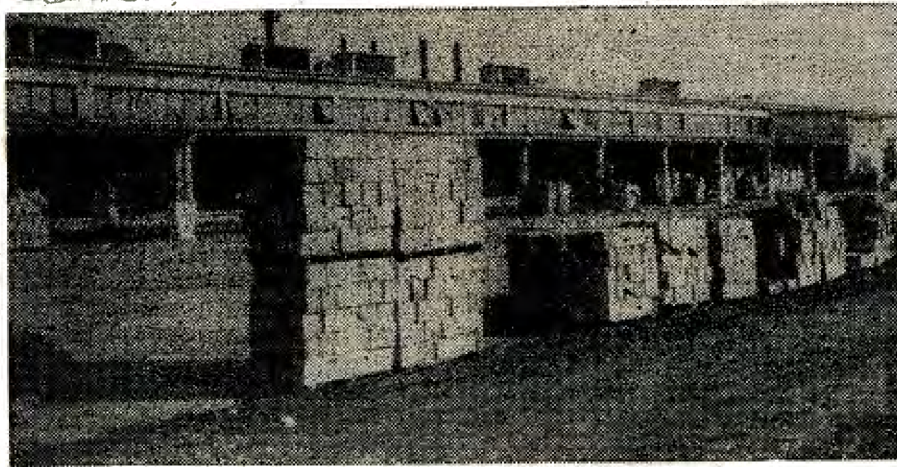
Збоч ад тратуара — эстрадная пляцоўка, на якой адзначаюць Дзень індзейца. Размахваецца негрыцянскі прамоўца; і я прадэманстраваў бы катэгарычнасць у абурэнні жорсткасцю лёсу гэтых карэнных уладальнікаў кантынента! Ды не было да каго апеляваць — да пустых радоў з актывістамі ў пярэднім (?). Танцавальны калектыўік у неправдападобных строях, пад гукі бубнаў ды рытмічны позван бліскавак на адзенні. Усё роўна што цыганы ў нас, на якіх сёйтой гляне на хаду, з авечай задуменнасцю, ды прарвісты ўбёцца ў атару такіх як сам. І следам за дзедам.

Крыху яны, як мы, недастраляная нацыя, якой ужо спачуваюць, але якой і święty Boże nie pomoże. У апісаннях жа ні слоўца пра іншае — апрача Хрыстовага — уваскрашэнне.

(Працяг будзе)

ФАБРЫКА НА ВЁСЦЫ

Керамічны завод у [illegible]чай прыпушчанскай вёсцы **Старое Ляўкова** (Нараўчанская гміна) — адзін з большых у гэтай галіне ў нашай краіне. Зараз прадукуе пустакі на сцены дамоў і сельскагаспадарчых будынкаў. Раней, на самым пачатку існавання фабрыкі, выпускала яна дрэнацыйныя руркі для меліяратараў. На цэглу ўвесь час вялікае запатрабаванне. З Ляўкова чырвоная будаўнічая кераміка трапляе — апрача нашага рэгіёна — у іншыя ваяводствы: Бяльска-Падляскае, Сядлецкае і Варшаўскае.

Ляўкоўская керамічная мае ўдосталь рознай сыравіны. Найважнейшай — гліны хопіць пры дагэтуляшнім вытворчым тэмпе не менш, чым на семдзесят гадоў. Гэта паводле зарэгістраваных рэсурсаў. За вёскай у тым месцы, дзе даўней выбралі гліну, утварылася вадасховішча, у якім ужо пару гадоў гадуюць рыбу. Дый гэта адно з лепшых месц адпачынку.

На заводзе працуе больш двухсот чалавек. Перш за ўсё гэта жыхары Ляўкова, Ляшукоў, Капітаншчыны, Плянты, Міклашэва, Нараўкі, Ахрымоў і Скупава. Можна тут сустрэць па некалькі асоб з аднаго дому. Цэлыя сем'і Бірыцкіх, Гэентаў, Максімюкоў і Бандарукоў.

Рабочы калектыў выступае са шматлікімі ініцыятывамі адносна павелічэння прадукцыі. У 1988 г. на кожнага члена калектыву прыпадала па 98 тысяч так званых керамічных адзінак (у 1987 годзе — 87 тысяч). Гэта найлепшы вынік на Беластоцкім прадпрыемстве будаўнічай керамікі.

— Каб павялічыць прадукцыю і разбудаваць фабрыку, зараз патрэбны спецыялісты — сама менш трох інжынераў і столькі тэхнікаў, — кажа дырэктар, Ян Амбражэвіч. — Іх тут чакаюць жылыя кватэры ў блоку (завод мае тры шматсямейныя будынкі).

Фабрыка ў Ляўкове святкуе дваццацігоддзе свайго існавання. Таму варта прыгадаць некаторыя прозвішчы шматгадовых працалюбівых і заслужаных работнікаў (такіх тут больш 50): Мар'ян Осяк, Міхал Харкевіч сын Аляксандра, Мікалай Пташынскі, Мікалай Галубоўскі, Ян Засім, Фёдар Несцярук, Павел Пякарскі, Ян Русіновіч, Сяргей Бандарук, Віталі Прычыніч, Сяргей Саевіч, Сяргей Бірыцкі, Анатоль Ляшчынскі, Аляксандр Максімюк, Крыстына Вісьнеўская, Вера Сват, Ян Бачынскі, Мікалай Мацкевіч. Зараз дзевятнаццаць чалавек адыйшло з фабрыкі на заслужаную пенсію.

Варта дадаць, што керамічная фабрыка мае прадшколле і спажывецкі кіёск. У адзін з блокаў перавялі пошту. Пры выдатнай дапамозе завода разбудавалі мясцовую школу — васьмігодку. Цяпер у шпаркім тэмпе будуюць святліцу з кіназалам. Будзе яна гатовая ў 1989 годзе. Прыпомнім яшчэ, што пры фабрыцы існуе беларускі хор „Цаглінкі", пра які мы не раз пісалі.

Тэкст і фота
Янкі Целушэцкага

СОЙМ ДРУГІ-унутраная эміграцыя

(Працяг са стар. 5)

Праект праграмы і зварота Канфедэрацыі да беларускай моладзі абмяркоўваўся папярэдне ў суполках, а разам з праграмай Вальнага Сойма друкаваўся ў незалежных масавых бюлетэнях, што выдаюцца суполкамі („Навіны" аргакамітэта БНФ, „Беларуская трыбуна" мінскага цэнтра Усесаюзнай інфармацыйнай сеткі Народных франтоў і рухаў, „Кантроль" таварыства „Тутэйшыя", „Студэнцкая думка" згуртавання „Сьвітанак" і г.д.). Так што на Сойм людзі ехалі ўжо з канкрэтнымі прапановамі.

Спачатку, аднак, адбыліся справаздачы кіраўнікоў і ўдзельнікаў работы секцый І. Вальнага Сойма. Бо нельга ж было ставіць новыя задачы, пакінуўшы завалы на старых планах.

Па секцыі мовы справаздачу зрабіла Ганна Барвенава. Знешне тут няма асаблівых дасягненняў, бо ўсе акцыі па вяртанню беларускай мове сапраўднай дзяржаўнасці і прававой гарантаванасці на адзінай роднай для яе тэрыторыі — Беларусі знайшлі хваравітае супраціўленне тых, ад каго залежыць вырашэнне праблемы. І ўсё ж... У многіх ВНУ рэспублікі створаны студэнцкія і студэнцка-выкладчыцкія суполкі па беларусізацыі навучальнага працэсу. Самая актыўная з іх — суполка „Сьвітанак" Мінскага тэхналагічнага інстытута. Там ужо прайшлі наборы на беларускі паток (увесь цыкл прадметаў праз усе курсы — па-беларуску), працуюць курсы беларускай мовы для выкладчыкаў і студэнтаў, падрыхтаваны агульнымі намаганнямі унікальны для Беларусі прафесіянальны „Слоўнік лесагаспадарчых тэрмінаў". Прайшла таксама работа ў Мінскім педінстытуце імя М. Горкага, але тут абмежаваліся, бадай, галоўным чынам пастановамі ды праектамі, забыўшыся на канкрэтыку.

Вырашэнне праблемаў экалогіі асвятліў Эдвард Жылінскі. Зроблена было шмат: экалагічныя мітынгі ў Наваполацку, Гродне, водныя ралі па Дзвіне (супраць Даўгапільскай ГЭС) і Прыпяці (супраць варварскай практыкі меліяратараў на Палессі). Удалося прывабіць да праблемаў увагу грамадскасці, вучоных. Вынік: спыненне абсурднага праекта затаплення Прыдзвіння, адмова ад будаўніцтва шэрагу АЭС. І ўсё ж трэба прызнаць, сказаў Э. Жылінскі, што ў гэтым пытанні эфектыўней за нефармалаў працавала экалагічная група пры ЦК ЛКСМБ.

Справа аховы помнікаў і надалей застаецца прыярытэтнай для аб'яднання „Талака". Аб дзейнасці ў гэтым аспекце і расказаў старшыня мінскай суполкі Сяржук Вітушка. Сродкі дасягнення пэўных зрухаў тут самыя розныя: і ўдзел у студэнцка-рэстаўрацыйных атрадах, і праца з моладдзю па выхаванню любові да культурнай спадчыны, і арганізацыя мітынгаў. Праўда, не заўсёды вынікамі можна пахваліцца: колькі пратэставалі супраць разбурэння Верхняга Места беларускае сталіцы, і хоць аўтарытэтная камісія з Масквы падтрымала талакоўцаў (яе пастановы друкаваліся ў „Чырвонай змене"), метро ўсё адно па-варварску свідруе ўнікальную гістарычную забудову.

Разнавартасных поспехаў дасягнуў і беларускі рух дэмакратызацыі грамадства. Даклад пра гэта зрабіў рабочы Віктар Івашкевіч. Узгадаць хаця б тое, што больш актыўна пачала выкарыстоўвацца юрыдычная правамоцнасць самвыдата (выдаецца ўжо каля дзесяці бюлетэняў, тыражы якіх даходзяць да 5-7 тысяч экземпляраў). Дый шэраг масавых мітынгаў, хоць і прайшлі ў абстаноўцы спробы татальнае дыктатуры, усё ж сталі ўсесаюзнай значнасці фактам мабілізацыі руху за падтрымку перабудовы на Беларусі.

Другое пасяджэнне было прысвечана распрацоўцы тэарэтычных палажэнняў агульнае платформы Канфедэрацыі. Грунтоўна тут разглядаліся разнастайныя аспекты суверэнітэту нацый, дзяржаўнасці мовы, правоў культурнай аўтаноміі нацыянальных меншасцяў, якія жывуць на тэрыторыі тае ці іншае рэспублікі, статута рэспубліканскага грамадзянства, эканамічнага і экалагічнага крызісу ў рэспубліцы, пытанні духоўнага жыцця і рэлігіі, правоў чалавека, нацыянальнай культуры і г.д. Паколькі ўсім гэтым пытанням надавалася сур'ёз-

Ольга Несцераўна

25 студзеня 1989 года на 98 годзе жыцця памерла ў Белавежы Ольга Несцераўна Смактуновіч. Нарадзілася яна ў кастрычніку 1891 г. у заможнай сялянскай сям'і. Бацька яе Несцер Байко меў даволі вялікую гаспадарку ў вёсцы Чадзелі, што ляжыць на ўсходнім краі Белавежскай пушчы. Бацька быў чалавекам разумным, разумеў патрэбу вучыць дзяцей.

Ольга закончыла вышэйшую медыцынскую школу ў Гродне і атрымала дыплом фельчара-акушэркі. Першую працу, яшчэ да I сусветнай вайны, распачала ў г. Нарве, дзе ў той час быў шпіталь. Пасля была вайна і праца ў розных ваенных шпіталях. Пасля вайны пасялілася ў сваёй роднай Белавежы і тут многія гады працавала не толькі сярод жыхароў Белавежы, але і навакольных вёсак. Няраз была адзіным лекарам у гэтым асяроддзі і паспяхова давала рады з усімі хваробамі. У белавежскі пейзаж упісалася як жанчына на веласіпедзе з лекарскай сумкай, якую штодзень можна было сустрэць дзесьці на дарогах белавежскай паляны. Не ведаю, ці знайшлася б хаця адна хата ў Белавежы, у якой Ольга Несцераўна хаця раз за сваё доўгае жыццё не перайшла парог. Уся акруга знала яе амаль выключна пад іменем Ольга Несцераўна. Вядома было, што гэта не толькі лекар-фельчар, але амаль нейкая ўстанова, да якой можна звяртацца з рознымі жыццёвымі клопатамі.

У часы II сусветнай вайны, пасля арышту яе мужа, інж. Сцяпана Смактуновіча, была вывезена нямецкімі акупантамі і пражывала ў розных вёсках і мястэчках Пружаншчыны. Пасля вызвалення вярнулася ў Белавежу і доўгія гады лячыла, дапамагала ў бядзе, раіла, як паступаць. Многа зрабіла дзеля паднящця ўзроўню гігіены і агульнай культуры.

Была некалькі разоў раднай ГРН у Белавежы і раднай павятовай рады. Павышала свае прафесіянальныя веды, давучвалася ў Беластоцкай медыцынскай акадэміі.

За сваю прафесіянальную і грамадскую дзейнасць была ўзнагароджана Залатым Крыжам Заслугі, Кавалерскім Крыжам Ордэна Адраджэння Польшчы, адзнакай „Заслужаны для Беласточчыны“ і іншымі ўзнагародамі. Калісьці я спытала яе, ці ніколі не думала пераехаць у іншую, большую мясцовасць і там працаваць і дзейнічаць, а яна адказала: „Не, таму што не кожны можа астацца сабою, калі адарвецца ад свайго роднага!“

Да канца была свядомай беларускай інтэлігенткай сярод свайго народа.

Жыхары Белавежы, сяляне, настаўнікі, вучні прыйшлі правесці яе ў апошнюю дарогу. Не хапала толькі прадстаўнікоў мясцовых улад. Але што ж, гэта ўжо іншыя людзі. Многа чужых, прыехаўшых у апошнія гады.

А. Анішэўская

УПАЛЯВАЦЬ... ПАЛЯЎНІЧАГА!

Наш сябра, Ян Кшыжак, стражнік аховы прыроды, трымае пчол недалёка лесніччоўкі ў Грабаўцы. Калі ён іх дыміў, пачуў выстралы. Убачыў, як нейкі мужчына страляе з самахода ў сарнаў, якія пасвіліся на ўскраіне лесу.

— Я ўзяў кулю, якая трапіла ў вулей, і занёс у міліцыю, — гаворыць Ян, — каб яны заняліся гэтым паляўнічым-браканьерам. Ён жа амаль не застрэліў мяне! Шэф РУСВ хутка пераказаў справу ў Беласток, у Ваяводскае праўленне Польскага саюза паляўнічых (ПЗЛ). Прайшло тры тыдні і сакратар ВП ПЗЛ адказаў, што не могуць нічога зрабіць, бо няма ніякіх дадзеных аб злачынцы.

Ян ніколі не забудзе наступнай даты: 17 лістапада 1986 года. Быў цёплы дзень, свяціла асенняе сонца. Прыехаў дыміць вуллі, з лясніччым Федаруком. Пачулі выстралы.

— Па нас страляюць! — крыкнуў ляснічы.

Ян скінуў сетку з галавы і старую вопратку, і папёр да запарожца, з якога стралялі. Паспеў пабачыць твары людзей, запісаў нумар машыны...

— І вазьмі тут, чалавек не ведае гадзіны смерці, такі браканьер заб'е цябе, як качку ці сарну. Страляе ва ўсё, што варушыцца! Ведаеш, няраз званілі мне, што мяне правучаць, за тое, што ім перашкаджаю і дабіваюся вышэй...

Паляўнічыя ведаюць, што „забараняецца прыцэльвацца ў дзічыну, калі за ёй ці перад ёй знаходзяцца людзі, хатняя жывёла ці будынкі і т.п. і адлегласць не гарантуе бяспечнасці“.

Дапільнаваць трэба асабліва такіх бандытаў-браканьераў, якія палююць не ў сваёй акрузе і якіх нельга пасля пакараць — так высока сягаюць стволы іх аружжа!

Андрэй Гаўрылюк

Беларусь, Вояш, Фронт — назву здымку даюць такія асацыяцыі.

ная ўвага, канцэптуальныя даклады па іх было даручана зрабіць групам экспертаў на чале з адпаведнымі спецыялістамі. Яны засталіся таксама і пасля пасяджэння для выпрацоўкі агульных дакументаў.

На другі дзень — усесаюзнае абмеркаванне дакументаў. Пасля бурных дэбатаў і з шэрагам прынцыповых паправак яны ставіліся на галасаванне перад кворумам дэлегатаў.

Такім чынам быў прыняты і зацверджаны не толькі статут Канфедэрацыі беларускіх суполак, але і склад Кансультатыўнае рады новага саюза, шэраг прынцыповых рэзалюцый.

Каб чытачы не думалі, што Сойм быў чымсьці сухім і сумным, варта распавесці крыху аб культурнай прагграме мерапрыемства. Пад вялікія авацыі праходзіў выступ фальклорнага ансамбля з Мінска „Дзяніца“, чыё стаўленне да народнай песні настолькі творчае і непасрэднае, што старыя знаёмыя творы абрастаюць у іх новымі сюжэтамі, адценнямі, фіксуючы і апошнія падзеі жыцця („як у Мінску горадзе ля Маскоўскіх могілак... ой... лавілі Пазняка...“). Актуальна і палымяна прагучала і новая праграма вядомага барда з Віцебска Сяржука Сокалава-Вояша (так-так, з Наваполацка спявак перабраўся ў Віцебск, дзе працуе цяпер у лялечнай тэатральнай трупе). Новыя песні: „Фронт, фронт, фронт“, „Калыханка на 30 кастрычніка“, „Памяць 30-х“ тройчы выклікаліся на біс. Не з меншым энтузіязмам прыняла публіка і публіцыстычныя вершы Алега Бембеля.

На заканчэнне застаецца толькі падзякаваць арганізатарам Сойму, яго сябрам — суполцы „Сябрына“ ў Вільні і Народнаму руху Літвы „Саюдзіс“ — за цудоўныя ўмовы жыцця і працы для дэлегатаў і гасцей на тыя два дні і перадаць нізкі паклон і шчырае дзякуй сапраўднаму інтэрнацыяналізму.

Вітаўт Мартыненка, Мінск.
Фота Алеся Крыштаповіча

Наша пошта

Дарагая Рэдакцыя.

Перадаю з Гомеля ўсім супрацоўнікам „Нівы“ сардэчныя пажаданні ўсяго найлепшага, поспехаў у працы над новымі цікавымі старонкамі „Нівы“ і шчасця ў 1989 годзе. Я цяпер трапіў у Гомель як кіраўнік польскай экскурсіі (перад чарговым выездам у Індыю), дакладна ў 43-ую гадавіну чакання ў Гомелі цягніка, які меў адвезці мяне ў Брэст, а потым дамоў пасля дэмабілізацыі з арміі ў Бабруйску ў першыя дні 1946 года. Цяпер не магу пазнаць таго разбуранага ў 80 прац. горада, які я бачыў тады. Цяпер перада мной новы горад, новыя людзі, новае маладое пакаленне, новыя прыгожыя дзяўчаты — модна апранутыя, вясёлыя і радасныя.

Цешаць мяне спрэчкі і намаганні, каб ізноў беларуская мова гучала ва ўсіх школах, а пасля і ва ўсіх установах. Цяпер цяжка будзе адрабіць усё, што было знішчана, але маю надзею, што новае пакаленне праз некалькі год не будзе саромецца гутарыць на роднай, беларускай мове.

З павжаннем
Д. Шатыловіч

Добры дзень, паважаная рэдакцыя „Нівы“!

Я жыву і працую ў Баранавічах. Аб вашым выданні даведаўся летась з нашай рэспубліканскай газеты „Звязда“. І вырашыў падпісацца на „Ніву“ ў 1989 г.

Атрымаў ужо два нумары штотыднёвіка. Па іх мне яшчэ цяжка меркаваць аб газеце. Скажу толькі, што „Ніва“ мяне зацікавіла. Форма падання матэрыялу ў ёй своеасаблівая. Напрыклад, рубрыкі „Вер-не-вер“, „Сардэчныя тайны“ — нязвыклыя для савецкага чытача. Думаю, што буду з захапленнем чытаць друкаванае беларускае слова з Беластока.

Дадам крыху пра сябе. Мне 28 год. Пасля заканчэння інстытута працую на чыгунцы. Цікаўлюся станам беларускай культуры, асабліва мовы.

З павагай
Сяргей Вашчылка, Баранавічы

Шчыра ўдзячны ўсяму калектыву рэдакцыі „Нівы“ за цёплы водгук, які атрымаў у адказ на свой ліст. Дзякуй за добразычлівасць, за навагоднія пажаданні, за прапанову стаць вашым карэспандэнтам.

Я згодзен.

Перш-наперш, акрэсліце, калі ласка, у агульных рысах мае абавязкі і накіраванасць дзейнасці. Які ўхіл карэспандэнцый найбольш цікавіць „Ніву“ як газету? Напісаць ёсць аб чым. З нецярпеннем чакаю вашых парад.

Усяго-ўсяго вам найлепшага!
З глыбокай пашанай
Анатоль Казлоў, Брэсцкая вобласць, Пінскі раён, вёска Вішэвічы

(Працяг на стар. 11)

© PDF: Kamunikat.org 2020 © Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2020

НІНА АМЕЛЬЯНЮК
ГУТАРКІ АБ МОВЕ

IV. СУЧАСНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРНАЯ МОВА. АРФАГРАФІЯ І АРФАЭНІЯ.

2. Правапіс злучэнняў галосных у іншамоўнай лексіцы.[1]

Разглядаюцца тут наступныя злучэнні галосных: **іо (ыо), йо, іе (ые), йе, іа, йа.** Правапіс гэтых злучэнняў у беларускай мове залежыць ад: 1) іх вымаўлення ў беларускай літаратурнай мове; 2) іх месца ў слове (у пачатку, сярэдзіне, канцы слова); іх ужывання (ва ўласных іменах ці ў апелятывах неславянскага паходжання).

Злучэнні **іо (ыо), йо.** Правапіс гэтых злучэнняў галосных залежыць ад таго, ці вымаўляюцца яны як два склады, ці як адзін склад.

Калі вымаўляюцца як два склады, то на пісьме перадаюцца наступным спосабам:

1) у пачатку слова пад націскам — **іо: Іосіф, Іога;**

2) у пачатку слова не пад націскам — літарамі **іа: Іаан, Іанічнае** мора, **Іаганесбург,** але **Іярдан;**

3) у сярэдзіне слова паміж зычнымі пад націскам — літарамі **іё (ыё): біёлаг, іхтыёлаг, Ліён, Кіёта, патрыёт, стадыён;**

4) у сярэдзіне слова паміж зычнымі не пад націскам — літарамі **ія (ыя): бібліятэка, біялогія, нацыянальны, патрыятычны;**

5) у канцавым адкрытым складзе **іо (ыо)** перадаецца нязменна, незалежна ад вымаўлення: **Антоніо, Токіо трыо,** але **радыё.**

Калі гэтыя злучэнні галосных вымаўляюцца як адзін склад, то на пісьме перадаюцца наступным спосабам:

1) у пачатку неславянскіх апелятываў — літарай **ё: ёд, ёта;**

2) у пачатку галосных іменаў — не змяняюцца: Йокаатэ, Йоран, Нью-Йорк;

3) пасля галосных пад націскам — літарай **ё: Баён, маёр, раён;**

4) пасля галосных не пад націскам — літарай **я: маянез, маяран;**

5) пасля зычных **л, с,** мяккага **ц, дз,** непрыставачных **н** і **з** пад націскам — літарамі **ьё: мільён, більён, трыльён,** а пасля астатніх зычных — праз **ё: сур'ёзны;**

6) пасля зычных **л, с,** мяккага **ц, дз,** непрыставачных **н** і **з** не пад націскам — літарамі **ья: мільянер,** а пасля астатніх зычных — праз **я: д'ябал.**

Злучэнні іе (ые), йе.

Злучэнне **іе (ые)** на пісьме перадаецца нязменна: **арыентацыя, гігіена, Іерусалім, кліент,** але: **езуіт.**

Злучэнне **йе** на пісьме абазначаецца:

1) ва ўласных іменах у большасці выпадкаў — праз **йе: Йемен, Уйен,** але **Феербах;**

2) пасля галосных у неславянскіх апелятывах — літарай **е: праект, рэестр, фае, феерверк;**

3) пасля зычных **л, е,** мяккага **ц, дз** і непрыставачных **н** і **з** — спалучэннем **ье: рэльеф, канферансье, Гацье, Кадзье, Шэнье, Лавуазье;**

4) пасля астатніх зычных — праз **е: аб'ект, бар'ер, п'еса.**

Злучэнні іа, йа.

Злучэнне **іа** ў беларускай мове перадаецца:

1) у іншамоўных іменах уласных факультатыўна праз **ія, іа: Агліярдзі** і **Агліардзі, Індыяна** і **Індыана.** Часам напісанае **ія (ыя), іа (ыа)** звязваецца з лексічнай дыферэнцыяцыяй уласных назваў: **Бразілія** (краіна) і **Бразіліа** (горад); **Індыя** (краіна) і „Таймс оф **Індыа**" (газета).

2) у іншых выпадках — праз **ія (ыа) геніяльны, каланіялізм, ліяна, піяніна.**

Злучэнне **йа** на пісьме абазначаецца:

1) у пачатку слова і пасля галосных — літарай **я: якабінец, ярд; пляяда, раяль.** Гэта датычыць і некаторых уласных іменаў: **Ія, Мая;**

2) у большасці назваў уласных захоўваецца ў напісанні **йа: Суйак, Уайама, Хайань;**

3) часам напісанне **я** або **йа** залежыць ад лексічнага значэння слова: **раяль** (музычны інструмент), **Райаль** (назва гасцініцы);

4) пасля зычных **л, с,** мяккага **ц, дз** і непрыставачных **н** і **з** злучэнне **йа** на пісьме перадаецца праз **ья: мадзьяр, мільярд, каньяк;**

5) пасля астатніх зычных — праз **я: Рэйк'явік, саф'ян.**

Іншыя злучэнні галосных: **ео (эо), еа (эа), оа** падпарадкоўваюцца правілу акання. Большых зменаў у напісанні няма: **тэалогія, рэакцыя, баа.**

[1] глядзі: Я. М. Камароўскі, Беларуская мова. Арфаграфія, Мінск 1972, с. 39-44'

З ЛІТОЎСКАЙ КУХНІ

ПІЎНЫ СУП СА ЖМУДСКІМ СЫРАМ

На 2 шклянкі піва трэба ўзяць адзін жаўток, 1 цэлае яйка, 2 лыжкі смятаны, 2 плоскія лыжкі цукру, 25 дэкаў белага сыра з кменам (жмудскі сыр), лыжку мукі, лыжку масла.

Піва закіпяціць, жаўток расцерці з цукрам і смятанай, уліць, памешваючы, у астуджанае піва.

Сыр нарэзаць прадаўгаватымі кавалкамі, мачыць яго ў разбоўтанае яйка і муку, падсмажваць на масле. Можна таксама сыр памачаць у цеста, падрыхтаванае з аднаго яйка, адной лыжкі мукі і адной лыжкі вады.

Перад падачай на стол піўны суп падагрэць (не кіпяціць). Падсмажаны сыр падаць на асобнай талерачцы.

СУП З ГУСЯЦІНЫ

На 1 кг. гусяціны (можа быць качка), узяць 4-5 сушаных грыбоў (баравікоў), 2 цыбуліны, 1 моркву, 1 пятрушку, паўсэлера, 3 яблыкі (кіслыя), 1 шклянку панцаку, 2 лыжкі масла, 2 шклянкі смятаны, 1 шклянку бурачанага квасу або сок з аднаго лімона, паўлыжачкі кмену, укроп.

З гусінага мяса зняць непатрэбны тлушч. Мяса, гародніну і яблыкі парэзаць, палажыць у два літры вады і варыць. У канцы гатавання дадаць кмен.

Сушаныя грыбы добра памыць і зварыць у 1/2 літра вады, разам з парэзанай цыбуляй. Звараныя грыбы дробна пасячы і разам з грыбным адварам уліць у адвар з гусяціны. Заквасіць бурачаным квасам або лімонным сокам.

Панцак варыць у 1 літры вады, пакуль не змякне. Пасля расцерці з маслам на гладкую масу і збіць на пену, дадаючы смятану. Тады ўліць гэты панцак у суп, добра перамяшаць і падагрэць, не гатуючы.

Перад падачай на стол пасыпаць суп пасечаным укропам.

КАПУСТА

На 1 кг ялавічыны ці свініны трэба ўзяць 2 літры соку з кіслай капусты, 1 цыбулю, 3-4 сушаныя грыбы, лыжку мукі, лыжку кмену, перац, соль, лаўровы лісток.

Мяса без касцей парэзаць на невялікія кавалкі, палажыць у каструльку, заліць сокам з кіслай капусты і варыць, пакуль не змякне. Памытыя грыбы падварыць, нарэзаць тонкімі палосачкамі і дадаць у капусту. У канцы дадаць муку, размешаную з халодным адварам з грыбоў, і пасечаную цыбулю, лаўровы лісток, перац, кмен; пасаліць усё па смаку і закіпяціць.

Капусту падаваць з варанай бульбай.

Гаспадыня

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Дарагое Сэрцайка, нядаўна ў тваёй рубрыцы было змешчана пісьмо маці, якая не была ўпэўнена, ці добра выхоўвала сваю дачку. А выхоўвала яна яе ў духу цноты, пераконваючы дзяўчыну, што справы пасцельныя — гэта справы пасля замужжа.

Хацела б і я падзяліцца сваёй гісторыяй, а фактычна гісторыяй маёй дачкі. Я таксама хацела б, каб мая дачка шчасліва выйшла замуж за добрага, вартаснага чалавека, каб у яе была сям'я і дзеці. Але я заўсёды папярэджвала яе перад неразважнымі крокамі. Я наогул належу да людзей вельмі веруючых, і таму мне хацелася б, каб і ў маёй дачкі ўсё адбылося па-божаму.

Тры гады сябравала яна з маладым чалавекам. Гэта сяброўства ў канцы ўжо пачало мяне трывожыць: ходзяць-ходзяць, а калі ж шлюб? Але на ўсе мае пытанні дачка толькі пераконвала мяне, што на замужжа яна мае яшчэ шмат часу, а наогул гэта яе справа. А часамі дык нават кідала мне ва ўпор: „А што, ты, мама, такая шчаслівая, што маеш мужа?".

Сэрца маці падказвала мне, што нешта тут не ў парадку. З вопыту ж ведаю, што хлопец, якому ўжо гадоў 25, напэўна не будзе хадзіць з дзяўчынай проста так аж тры гады. Хіба што проста сябруе з ёй, а для спраў пасцельных ёсць у яго іншыя жанчыны. Часамі дык думалася мне нават, што ён проста жанчыны не патрабуе... Доўга цягнуў ён гэту справу, можа крыху задоўга нават. Але нарэшце сказаў, што было пачуццё, гэта праўда, але... прайшло. І запрапанаваў маёй дачцы сяброўства.

Што пасля ўсяго гэтага мела яна рабіць? Вядома, што проста сяброўства з ім яе не цікавіць. Гэта ж было яе першае каханне, і я асабіста маю прэтэнзію да гэтага хлопца, што так доўга цягнуў. Мог жа ж бы сказаць ёй аб гэтым раней, каб развеяць яе дарэмныя надзеі, даць час разгледзецца...

А мая дачушка мае жаль да ўсяго свету, а найбольш да мяне. Горш таго, яна стала хадзіць куды хоча, ні аб чым не гаворыць бацькам. Часта не вяртаецца начач, не ведаю, у каго яна тады начуе. І сэрца маё абліваецца крывёю: ёй жа ўсяго 22 гады. Баюся, што змарнуе сваё жыццё і маю прэтэнзіі да самой сябе: чаму я яе гэтак выхоўвала? Чаму не раіла ёй аддацца таму хлопцу, якога яна сапраўды кахала, а што не аддалася яму, у гэтым я ўпэўнена... **Марта**

Марта! Той хлопец сказаў праўду: было — прайшло. Сапраўды, шкада, што сказаў гэта так позна. Але ж трэба зразумець і яго. Можа і яму было цяжка адразу парваць з тваёй дачкой. Прывык усё ж да яе, любіў як сяброўку. А мо проста не хацеў яе раніць і думаў, што паволі і яна ад яго адвыкне.

З твайго пісьма вынікае, што дачка твая перастала слухаць твае добрыя рады і часта знікае з хаты начач. І я таксама не ведаю, што яна тады робіць. Можа проста начуе ў сяброўкі, робячы „на злосць маме". Можа думае, што прычына ўсіх яе няшчасцяў у тым якраз, што не аддалася свайму каханаму хлопцу і кінуў ён яе з гэтай прычыны. Можаш яе пацешыць, што калі б меў ён адысці, то зрабіў бы гэта так ці сяк. Дзяўчына сама павінна вычуваць гэтыя справы.

Лямантаваць цяпер ужо позна. Пастарайся заняць яе нечым цікавым. Можа варта кудысьці выехаць з ёй або пасланць дзяўчыну на нейкі адпачынак пры першай аказіі.

Сэрцайка

ВЕР-НЕ ВЕР

Дарагі Астроне! Можа тры месяцы таму назад снілася мне, што мая свякруха мела зялёную кветку з рыжым сцяблом. Я яе папрасіла, каб яна мне дала зялёны памаладак. А яна кажа: „Як хочаш, то бяры тое рыжае сцябло". А я ёй дала такі адказ: „Не даеш зялёнага памаладка, то і рыжага сцябла не хачу!" Другі раз снілася мне, што я заглянула ў акно і бачу, што там стаіць красаўчык-кветка, якую маю я на сваім акне і мае яе свякруха. Але яна нейкая як бы звялая мне падалася. Думаю сабе, што такое сталася, што яна так прыгожа расла, а то як бы перастала. Я ўзяла за сцябло, пацягнула і выцягнула кветку з данічкі так лёгка, а яна ўжо не мела карэнняў, былі гнілыя. Я ўзяла і выкінула кветку. У трэцім маім сне снілася, быццам была я ў сваёй свякрухі і ўбачыла ў яе новую кветку. Яна вісела на сцяне і мела звісаючае сцябло, а на ім былі такія маленькія кветкі: некалькі чырвоных і многа белых. Прыгожая кветка! Я кажу свякрусе, што я вазьму памаладак і пасаджу сабе. А яна кажа, што, мусіць, няма яшчэ іх. Так я і прачнулася, не прыдбаўшы сабе такой прыгожай кветкі. Праз некалькі дзён мне ізноў кветкі сніліся. Былі яны жоўтыя і раслі дзесь на магіле, якая знаходзілася ў вялікім памяшканні, а не на могілках, а вакол яе былі нейкія людзі. Я хацела іх таксама ўзяць, але ўбачыла, што яны звялыя, і не захацела.

І яшчэ адзін сон. Снілася, быццам апынулася ў нейкай хаце, дзе ў адным пакоі раслі кветкі. Адна такая вялікая, на цэлы пакой, як пальма, і цвіла сірэневымі кветкамі. Другая, меншая, таксама прыгожая, зялёная, стаяла на полцы і цвіла жоўтым колерам. Я аглядала іх, а найбольш тую вялікую, і хацела сарваць памаладкі. Але прыйшла гаспадыня гэтага дома і сама мне назрывала памаладкаў і дала мне іх. А я ёй заплаціла за іх 200 злотых.

Міра

Міра! Кветкі гэта наогул радасць, нешта добрае. Аднак жа з тваімі кветкамі не ўсё так проста. Найчасцей яны ў цябе маюць падгніўшыя карэнні або рыжае сцябло, або проста вянуць на вачах. Часамі сніцца табе, што бачыш кветкі на магіле. Усё гэта сведчыць аб тым, што нешта замуціць тваю радасць. Ці не прычыніцца да гэтага твая свякруха, якая таксама часта прысутнічае ў тваіх снах... У кожным разе чакаюць цябе нейкія плёткі, нейкае ашуканства.

Астрон

ЗОРКА
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

НА ШКОЛЬНУЮ СЦЭНУ

Георгій Марчук
Вершы У. Някляева

(3)

(Пачатак у папярэдніх нумарах)

Светафор. Што ты тут робіш, хлопчык?

Ясь. Я шукаю сястру Яніну.

Шлагбаум. Гэта тая самая дзяўчынка, ваша свяцільства, што трапіла ўчора пад матацыкл. Яе дагэтуль не знайшлі. Відаць, яна...

Ясь. Дзе яна? Што з ёй?

Светафор. Яе ўкрала каралева Аварыя ў сваё каралеўства. Чуе маё сэрца. Прынц, узніміце ў паветра ўсе верталёты. Трэба паведаміць усім паставым і рэгуліроўшчыкам. Будзем шукаць яе сляды. *(Да Яся.)* Малады чалавек, загадваю здаць зброю катастрофы і пачынаць вывучэнне правілаў дарожнага руху.

Ясь. Навошта мне гэта?

Шлагбаум спрабуе сілай забраць самакат.

Не аддам. Ён мой. Я буду скардзіцца!

З'яўляецца Няшчасны Выпадак.

Няшчасны Выпадак. *(аднаму Ясю).* Не слухай ты іх. На табе ровар. Каці сабе, шукай сваю сястру і не звяртай на іх увагі. Светафор стары і дурнаваты: ён усім надакучыў сваімі прамовамі. Бяры ровар.

Няшчасны Выпадак знікае.

Знакі - Стрэлкі. Не бяры ровар, не бяры! Дзецям да 14 гадоў ездзіць па вуліцах горада не дазваляецца.

Няшчасны Выпадак *(зноў паяўляецца).* Бяры, не слухай іх.

Ясь *(бярэ ровар).* Эх і пракачуся з ветрыкам!

Светафор. Што, ровар? Дзе ты яго ўзяў?

Ясь. Мне падарыў адзін добры дзядзька на дзень нараджэння.

Светафор. Гэта правакацыя каралевы Аварыі.

Шлагбаум. Аддай ровар. Інакш сілай забяру.

Узняўся вецер. Ляціць лісцік, кружыць і падае на рукі Ясю.

Ясь. Ой, што гэта?

Знакі - Стрэлкі. Лісцік Бярозавы.

Шлагбаум. На ім жа нейкія літары!

Светафор. Прачытай, Ясь.

Ясь. Я... Яніна... Яніна! Гэта ж імя маёй сястры! Гэта яна так піша.

Светафор. Дай мне гэты лісцік. *(Бярэ, аглядае, потым нюхае.)* Ад яго пахне ядам. Ён прыляцеў з каралеўства Аварыі, я ўпэўнены ў гэтым.

Ясь. Дык чаго ж мы стаім? Хадзем хутчэй ратаваць яе.

Светафор. На жаль, мы, жыхары Краіны дарожных знакаў, не ведаем, дзе знаходзіцца каралеўства Аварыі.

Шлагбаум. Затое мы добра ведаем усе правілы дарожнага руху і правілы бяспекі пешаходаў.

Ясь. А калі б не ведалі?

Светафор. Тады была б магчымасць трапіць у гэта каралеўства.

Ясь. Здаецца, я прыдумаў выхад. Паколькі я не ведаю правілаў бяспекі руху для пешаходаў, то і лёгка траплю туды. Я выратую Яніну.

Светафор. Яно-то так. Але як ты знойдзеш дарогу назад?

Шлагбаум. Як выберашся з каралеўства Аварыі?

Светафор. Знайсці шлях

(Працяг на стар. 10)

СВЯТА РАДАСЦІ

Адбылося яно ў дзяцей у школе ў Махнатым. Прыгожы вясновы дзень пад канец студзеня, 24.I.89 г., выпаў у нядзелю. Ёлачка ў школе. А дзесятай гадзіне школа напоўнілася дзецьмі і дарослымі. Смех, радасць, вялікае свята. Тая, што ў лесе радзілася і расла, у школу завітала. Каб пацешыць дзетак і павесяліць бацькоў. А было чаму дзівавацца. Настаўнікі папрацавалі сумленна. Выступілі дзеці ад прадшколля да найстарэйшых класаў. І то як выступілі! Было на што глядзець, і гледачы рук не шкадавалі. Праўда, наймалодшыя, тыя што першы раз на сцэне, былі трошкі перапалоханыя. Але ім бацькі выбачаюць. І так людзі дзівіліся, колькі настаўнікі ўклалі ў гэта працы, добрай ахвоты, цярплівасці.

І падарункі для дзяцей у гэтым годзе былі добра зроблены. Ад бацькоў толькі грошы сабралі, і дзеці былі вельмі цікавыя, што там у тых падарунках. А колькі было радасці, калі іх атрымалі!

І Дзед Мароз на ёлцы быў. І я ўсё бачыў, а што запамятаў, то ў „Зорку" напісаў.

Шкада, што „Зоркі" ў нас не было. Можа, яна думала, што калі снегу няма і зімы, дык і дзеці ёлак не спраўляюць?

А можа не запрасілі? І гэтак бывае.

Грыша Мароз

Аня Аксенцюк з Дубін рэгулярна ўдзельнічае ў беларускіх дэкламатарскіх конкурсах. На гэты раз мы сустрэліся з Аняй ля школьнага этнаграфічнага куточка. Фота Яніны Чэрнякевіч.

Вучнёўская творчасць

ДОБРЫ ДЗЕНЬ, ДАРАГАЯ „ЗОРКА"!

Аднойчы на ўроку беларускай мовы мы гутарылі з настаўніцай Нінай Абрамюк на тэму „Ці трэба вывучаць родную мову". Вынікам нашай дыскусіі была пісьмовая праца. Мы супольна з настаўніцай выбралі найлепшыя ўрыўкі з нашых сачыненняў на гэтую тэму і пасылаем Табе.

Васьмікласнікі з Ласінкі

ЦІ ТРЭБА ВЫВУЧАЦЬ РОДНУЮ МОВУ?

Ці родная мова нам патрэбна ў жыцці? Ці трэба яе шанаваць? Ці можна аб ёй забыцца?

Родная мова вельмі патрэбная ў жыцці. Яна — падпора для нашых думак, сумлення. Нават у цяжкія хвіліны звяртаемся мы да нашага роднага, да нашай мовы. Шанаваць яе трэба, бо гэта нашае найбольшае багацце, наш вялікі скарб. А ці забыць яе можна? Людзі, што зрабілі гэта, бедныя людзі.

Кожны павінен вывучаць сваю мову — беларус, паляк, украінец ці кітаец, амерыканец ці немец. Бо, вывучаючы родную мову, мы шануем і яе і самі сябе. Вывучаючы сваю гісторыю, свой фальклор, мы пазнаем самі сябе. Нават вялікія людзі, як Адам Міцкевіч, Юліуш Славацкі, будучы на чужыне, не забывалі сваю мову і пісалі на ёй.

Родная мова — гэта наша мова. Ёю трэба ганарыцца і немагчыма замяніць іншай.

Эля Селівонік.

* *

Мне здаецца, што кожны чалавек павінен ведаць сваю родную мову. І мы, беларусы, не можам забыць свайго роднага. Трэба спяваць песні, якія спявалі нашы дзяды, прадаўжаць колішнія звычаі і абрады. Вельмі мала засталося ў наш час з колішняй абраднасці. Таму ўсё гэта трэба шанаваць, захоўваць і перадаваць наступным пакаленням. Некаторыя людзі прынялі іншыя звычаі, чужую абраднасць. Думаю, што такія людзі павінны саромецца свайго ўчынку. Ёсць людзі, якія ганарацца тым, што яны беларусы. У іх дамах заўсёды чуваць беларускія песні, і яны шчаслівыя, што могуць сярод сваіх суайчыннікаў прапагаваць сваю культуру.

Родную мову і культуру трэба шанаваць змалку. Гэтаму павінны вучыць бацькі і школа. У нашай школе дзеці вывучаюць родную мову ад другога класа. Але ёсць школы, дзе і гэтага няма. Спачуваю ім.

Ірына Канонюк.

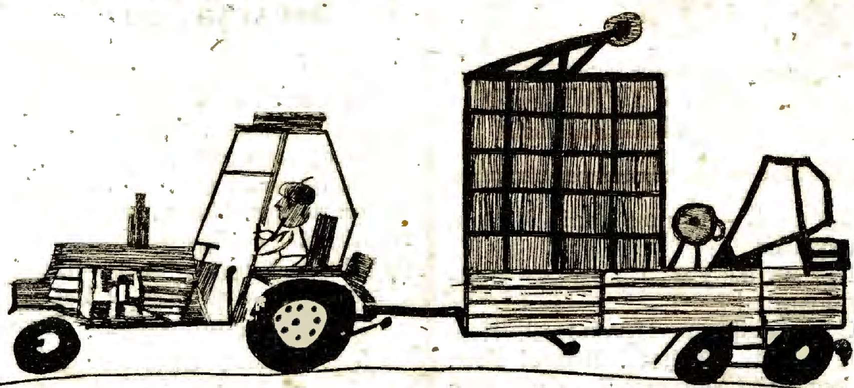
* *

Калі чалавек шануе родную мову, значыць, ён шануе сваіх бацькоў, ад якіх ён навучыўся гаварыць і якія гадавалі яго ў свядомасці нацыянальнай прыналежнасці. Калі мы памятаем, хто мы, калі не забываемся аб сваім родным, значыць, мы маем нацыянальную памяць.

Мова ці культура кожнай на-

(Працяг на стар. 10)

малюнкі школьнікаў

„Трактар". Маляваў Марцін Куптэль, вучань другога класа школы № 3 з Бельска.

(Праця́г са стар. 9)

Вучнёўская творчасць

цы́ багатая. Твора́ць яе не толькі пісьменнікі, мастакі, паэты, але і мы, звычайныя людзі. Ці можам мы не ведаць пра Купалу, Багдановіча, Коласа, тых усіх, хто вычароўваў прыгажосць з нашай мовы. Кожны павінен ведаць сваё роднае, нават калі толькі для сябе, для сваёй душы. Вось як пісаў Алесь Гарун у вершы „Ты мой брат".

Ты мой брат, каго завуць
беларусам,
Роднай мовы сваёй
не цурайся,
Як не зрокся яе
пад прымусам,
Так і вольным цяпер
не зракайся.
Ад дзядоў і ад прадзедаў,
браце,
Гэта скарб наш адзін
захаваўся...

Чаму мы такія скорыя добраахвотна нішчыць тое, за што нашы дзеды і бацькі аддавалі жыццё? Вось, хоць для прыкладу, пратэст жыхароў вёскі Гальлынка з апавядання Янкі Брыля, за які яны былі арыштаваны: „Мы, жыхары вёскі Гальлынка, заяўляем пратэст супраць таго, каб нашы дзеці вучыліся не на роднай мове і патрабуем адкрыць у нас беларускую школу!.."

Родную нашу мову трэба шанаваць. Яна — найважнейшая.

Эва Нікалаюк

Вершы Віктара Шведа

ЁН ПІСАЎ, Я ДЫКТАВАЎ

Мама пачала размову:
— Заслужыў хто за віну,
Хто з вас надта брыдкім словам
Запісаў усю сцяну?

— Пакараць тут трэба брата, —
Адазваўся Яраслаў. —
Я ў нічым не вінаваты,
Я дык толькі дыктаваў.

ХОЦЬ ПРАМОК ДА НІТКІ

— Пайду я, мама дарагая,
Купіць два сшыткі, — кажа
Якаў.
— Пагода, сынку, вось такая,
Што і не выганіш сабаку!

Прыдзе татулька твой з работы,
І хоць бы ён прамок да ніткі,
Напэўна збегае з ахвотай
У магазін табе па сшыткі.

РАЗУМНІК

Тата сынка пытае:
— Скажы, сыночку мой,
Паедзем мы трамваем,
Ці пойдзем пехатой?

Тут адказаў без спешкі
Бацьку маленькі Стах:
— Ісці ты можаш пешкі,
Калі я на руках.

ЦІ ЗАЙЦАЎ ТЫ БАІШСЯ, ТАТА?

Ранюсенька выходзіць з хаты
Бацька на паляванне.
— Ці зайцаў ты баішся, тата? —
Пытае раптам Ваня.

— Ды не пужаюся, вядома,
Я зайцаў аніякіх.
— Чаму ж тады выходзіш
з дому
Са стрэльбаю, сабакам?

АГАТА МАЕ БРАТА

У школе хваліцца Агата
На кожным перапынку:
— Маленькага я маю брата,
Што плача безупынку.

— А на каго ж падобны брацік?
— На дзедку, кажа мама.
— Калі на дзедку, гэта значыць,
Ён з барадой, вусамі?

НЕ ПОМНІЦЬ ЁН ТАКСАМА

Настаўнік просіць Дзіму:
— Скажы нам, мілы братка,
Што абмяркоўвалі мы
Учора на занятках?

Дзіма развёў рукамі
І адазваўся скромна:
— Я гэтага таксама
Не здолею прыпомніць.

ЦАР ЗВЯРОЎ

Настаўнік пытае
На ўроку малышоў:
— Каго мы называем
Царом усіх звяроў?

Так, як заўсёды, шпарка
Адказвае Макар:
— Дырэктар заапарка —
Гэта звярыны цар.

(Працяг са стар. 9)

да нас магчыма толькі пры адной умове.

Ясь. Якой?

Светафор. Трэба ведаць, прычым выдатна ведаць, усе правілы бяспекі руху пешаходаў.

Ясь. Значыць, каб туды трапіць, я не магу ведаць гэтых правіл, а каб выбрацца — павінен добра ведаць.

Светафор. У гэтым увесь парадокс, уся загадка каралевы Аварыі.

Ясь. Трэба нешта прыдумаць. Думайце, ваша свяцілельства Светафор. У вас жа трохкаляровая галава.

Светафор. Бачу, што ты адважны хлопчык. Я прыдумаў выйсце. Вось. Трымай гэтую каштоўную кнігу законаў нашай Краіны дарожных знакаў. Схавай яе. Як толькі трапіш у каралеўства, вывучы — і тады не будзе ў цябе ніякіх перашкод, каб выратаваць сваю сястру. Мы будзем чакаць цябе ля мяжы.

Шлагбаум. Геніяльна. Слава Светафору!

Усе. Слава!

Ясь. Згодзен. Давайце хутчэй кнігу.

Светафор (*падае кнігу*). Памятай, абавязкова вывучы ўсё. Чым больш ты будзеш ведаць правілаў, тым горш будзе адчуваць сябе каралева Аварыя. Шчаслівай дарогі табе, Ясь.

Ясь. Да сустрэчы!

Светафор выходзіць, за ім выходзяць усе астатнія. Ясь застаецца адзін.

І навошта мне гэта кніга? Не люблю чытаць. (*Хавае кніжку за пазуху*). Здам на макулатуру. А каралеву Аварыю я і так адолею.

Музыка.

Карціна чацвёртая.

Каралеўства Аварыі. Доўгая „мёртвая" гадзіна" ў гаспадарою каралеўства. Моцна храпуць Аварыя, Крумкач, Трагічная Сітуацыя, Няшчасны Выпадак.

Яніна. Тут нават птушкі не лётаюць. Няма ў каго і спытаць. Эй, воблачка, ці не бачыла ты майго брата? Калі ўбачыш, перадай яму, што тут мне вельмі кепска.

Бярозка. Хоць сілы і пакідаюць мяне, але ж я буду старацца, каб не ўпасці.

Яніна. Я веру, ён павінен прыйсці. Ён выратуе нас.

З'яўляецца Ясь.

Ясь. Ой, дзе я? Хто тут спіць? Як тут нялюдна і жахліва.

Яніна (*заўважае брата*). Ясь. Ясік! Я тут!

Ясь вызваляе ад вяровак сястру.

Ясь. Янінка, куды мы папалі?

Яніна. Цішэй ты. Мы ў каралеўстве Аварыі. А як ты трапіў сюды?

Ясь. Твой лісцік дапамог, а потым перабег вуліцу.

Яніна. У забароненым месцы?

Ясь. А ты адкуль ведаеш?

Яніна. Інакш ты б не трапіў сюды, да каралевы Аварыі. Ой, яны прачынаюцца. Трэба бегчы.

Ясь. Ты бяжы, а я даганю цябе праз хвіліну.

Яніна выходзіць. Ясь бярэ дубіну з надпісам „Аспірын".

А вам, каб смачней спалася, я падсыплю пад галовы пуху. (*Б'е Аварыю, Крумкача, Няшчасны Выпадак, Трагічную Сітуацыю. Але вось цуд — яны прачынаюцца і усе ўсміхаюцца*).

Аварыя. Ах, як добра! Як гэта спрыяе сну!

Трагічная Сітуацыя. Даўно мяне ніхто так асцярожна не будзіў.

Няшчасны Выпадак. Добры чалавек, стукні мяне яшчэ разок.

Ясь (*здзіўлены*). Нічога не разумею. Я іх б'ю, а ім гэта падабаецца.

Б'е ўсіх яшчэ па адным разу.

Крумкач. І мне, мне, дарагі, падсып. Ой, як прыемна.

Яніна (*збоку*). Ясь! Не бі іх больш!

Ясь. Чаму?

Яніна. У гэтым каралеўстве ўсё наадварот. Калі іх б'юць, калі яны бачаць кроў, то лепш сябе адчуваюць. Бяжым хутчэй адсюль, пакуль яны зусім не прачнуліся.

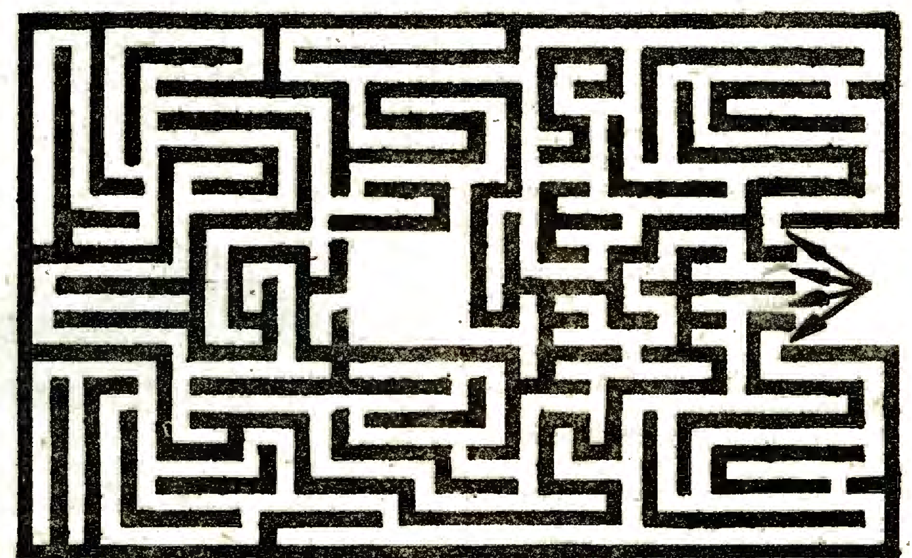
Крумкач. Позна! (*Бярэ трубу*).

Гучыць сірэна „хуткай дапамогі".

Каравул! У каралеўстве шпіёны!

Працяг будзе.

А·Д·Г·А·Д·А·Н·К·А

Толькі адна дарога вядзе ў цэнтр лабірынта. Знайдзі яе.

Адрас рэдакцыі: 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1, „Зорка".

Piątek 17 II — 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiadomości. 9.25 DT — Dodatek gospodarczy. 9.50 „Na czołgowym poligonie" — film fab. prod. radz. 12.50 Wiedza o społeczeństwie, kl. VIII. 13.30 TTR — s. II Mat. 14.00 TTR — s. II J. pol. 15.10 W szkole i w domu. 15.30 NURT. 16.00 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.05 Mieszkać — wszechnica budowlana. 16.25 Rambit — teleturniej. 16.50 Okienko Pankracego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Sport. 18.00 „70-lecie odzyskania niepodległości" — „Narodziny złotówki". 18.50 Dobranoc. 19.00 „10 minut". 19.10 Monitor rządowy. 19.30 Dziennik. 20.05 Tel. Teatr Rozmaitości: Ch. Dyers — „Grzechotka". 21.45 Czas — mag. publ. 22.20 Szkoła mistrzów — Kazimierz Karabasz. 22.35 DT — Echa dnia. 22.50 Superwizja — mag. publ.-kult.

Sobota 18 II — 7.00 TTR — s. IV Mat. 7.30 TTR — s. IV J. pol. 8.00 Tydzień na działce. 8.20 Na zdrowie. 8.55 Pr. dnia. 9.00 „Wiosenna bajka" — film radz. 10.30 DT — Wiad. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.15 „Na tropach tajemnic" — „Sztandary" — wojsk. pr. publ. 11.45 „Wędrówki dalekie i bliskie" — „Pietrodworiec" — film dok. prod. radz. 12.10 Tel. Teatr Prozy: F. Kafka — „Proces". 14.15 „Do trzech razy sztuka" — pr. z udziałem aktorów, piosenkarzy, sportowców, dziennikarzy. 14.45 Pr. dnia. 14.50 „Człowiek z M-3" — komedia pol. 16.20 Los. D. Lotka. 16.30 „Trzy rundy" — wid. publ. z udziałem Aleksandra Kwaśniewskiego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Sport. 17.55 „Podlotki" — film dok. 18.30 Butik. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.05 „Samotny detektyw McQ" — film fab. 21.50 Tydzień w polityce. 22.00 Tel. Przegląd Sportowy. 23.00 DT — Wiad. 23.15 Kino Sensacji: „Na tropie Wilby'ego" — film fab. prod. ang.

Niedziela 19 II — 7.05 Pr. dnia. 7.10 Alarm przeciwpoż. trwa. 7.20 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.45 Po gospodarsku. 8.15 Tydzień. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Teleranek oraz Kino Teleranka: „Szwajcarscy Robinsonowie" (16) — serial przyg. kanad. 10.35 Ekologia (1). 11.35 Teatr Młodego Widza: „Skrzydlaty chłopiec" (2). 12.15 Koncert Życzeń. 13.05 Ekologia (2). 13.35 Studio Sport. 15.35 „W kamiennym kręgu" (66 i 67) — serial braz. 17.45 Teleexpress. 18.00 Gdzie są taśmy z tamtych lat. 18.40 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.05 „Tylko Manhattan" (7) — serial prod. USA. 21.00 „Magdalena z Kossaków" (9). 21.15 Sportowa Niedziela. 23.15 Siedem dni na świecie. 23.30 DT — Wiad.

Poniedziałek 20 II — 13.30 TTR — s. III Mech. rol. 14.00 TTR — s. II Prod. rośl. 14.30 Tel. Kurs Rolniczy. 15.00 Powtórka przed maturą: Hist. 15.30 NURT. 16.00 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.05 Poniedziałkowe przeboje. 16.25 Luz. 17.15 Teleexpress. 17.40 Echa stadionów. 18.30 Laboratorium. 18.50 Dobranoc. 19.00 „10 minut". 19.10 Telereporter. 19.30 Dziennik. 20.05 Teatr TV: Jerzy Mikke — „Ostatni z Jagiellonów" (cz. 1). 21.25 Sportowe disco. 22.10 Śladami pierestrojki (cz. 1). 22.45 DT — Echa dnia. 23.05 J. niem.

Wtorek 21 II — 8.05 Hist. kl. V. 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiad. 9.25 DT — Dodatek gosp. 9.40 „Sprawa Mariany Pineda" — serial hiszp. 10.40 Domator. 11.10 Muzyka, kl. I. 12.50 Wiedza o społeczeństwie, kl. VII. 13.30 TTR — s. IV Fiz. 14.00 TTR — s. IV Prod. rośl. 14.30 TKR — Utrzymanie kur. 15.00 Powtórka przed maturą: J. ros. 15.30 Kim być? — pr. dla 15-latków. 16.00 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.05 Studio Sport. 16.25 Dla dzieci: Tik-Tak. 16.50 „Cudowna podróż" — film anim. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Tajemniczy pan Duvallier" — serial franc. 18.30 Klinika Zdrowego Człowieka. 18.50 Dobranoc. 19.00 „10 minut". 19.10 Lex. 19.30 Dziennik. 20.05 „Sprawa Mariany Pineda" — serial hiszp. 21.05 Konferencja prasowa rzecznika rządu. 21.30 Lex. 21.40 15 lat Orkiestry Rozrywkowej PR i TV w Katowicach pod dyr. Jerzego Miliana. 22.20 Śladami pierestrojki. 22.50 Wódko, pozwól żyć. 23.20 DT — Echa dnia. 23.40 J. ang.

Środa 22 II — 8.05 Geogr. kl. VIII. 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiad. 9.25 „Spotkania na lotnisku" — „Uśmiech stewardesy" — serial NRD. 10.35 Domator. 12.00 Biologia z higieną, kl. VII. 12.50 J. pol. kl. II lic. 13.30 TTR — s. II Chemia. 14.00 TTR — s. II Prod. zwierz. 14.30 Tel. Kurs Rolniczy. 15.20 NURT. 15.50 Pr. dnia i DT — Wiad. 15.55 Los. Ex. i Super Lotka. 16.05 Bariery. 16.25 „Latający Holender" — „Klub Zdobywców Oceanów". 16.50 Cojak. 17.15 Teleexpress. 17.30 Z Polski rodem. 17.50 Tel. Informator Wydawniczy. 18.10 Studio Sport. 18.50 Dobranoc. 19.00 „10 minut". 19.10 Sejmowe spotkania. 19.30 Dziennik. 20.05 „Alabama" — film pol. 21.35 Śladami pierestrojki. 22.05 Koncert z Żelazowej Woli z okazji 179 rocznicy urodzin Fryderyka Chopina. 22.35 Rozmyślania prof. Mariana Stępnia. 22.45 DT — Echa dnia. 23.05 J. ros.

Czwartek 23 II — 8.05 Fiz. kl. VII. 8.35 Domator. 8.50 Domowe przedszkole. 9.15 DT — Wiad. 9.25 „Dempsey i Makepeace na tropie" — serial ang. 10.15 Domator. 10.45 „Encyklopedia Zakopiańska" — „Tatrzański Dwór". 10.55 Domator. 12.00 J. pol. kl. VII. 13.30 TTR — s. IV Mech. rol. 14.00 TTR — s. IV Prod. zwierz. 14.30 TKR — Chów królików. 15.00 Powtórka przed maturą: J. pol. 15.40 Rolniczy film oświatowy. 16.05 Pr. dnia i DT — Wiad. 16.10 Radar. 16.25 Kwant. 17.15 Teleexpress. 17.30 Kalejdoskop — wojsk. mag. publ. 17.55 Studio Sport. 18.50 Dobranoc. 19.00 „10 minut". 19.10 „Teraz" — tyg. gosp. 19.30 Dziennik. 20.05 „Dempsey i Makepeace na tropie" — serial ang. 21.00 „Pegaz". 21.50 Wokół wielkiej sceny. 22.40 DT — Echa dnia. 23.00 J. franc.

Bielsk Podl. Wyznawca zła — USA 21. Piramida strachu — USA 22—24. Nowy York — czwarta rano — pol. 25—28.

Czeremcha Czerwona Hrabina — węg. 22. Miłość Swanna — RFN 25—26.

Hajnówka Żyć i umrzeć w Los Angeles — USA 21. Skorumpowani — fr. 22—23. Ucieczka z Alcatraz — USA 24—26.

Michałowo Klątwa Doliny Węży — pol. 21—24. Po godzinach — USA 25—26.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль: новы	Стыль: стары	Святы, імяніны		Сонца усх.-зах.	Месяц усх.-зах.
нядзеля	19	6	Канрада, Марцэля	Вуколы, Хрысціны	6.43-16.57	15.39-6.30
панядзелак	20	7	Ляона, Людмілы	Парфена, Лукі	6.41-16.59	16.54-6.43
аўторак	21	8	Элеаноры, Фелікса	Саввы	6.39-17.01	18.05-6.54
серада	22	9	Малгажаты, Марты	Нікіфара, Панкрація	6.37-17.03	19.16-7.03
чацвер	23	10	Дамяна, Раманы	Валянціны, Паўла	6.35-17.04	20.26-7.12
пятніца	24	11	Богуша, Мацея	Усевалада, Дзмітрыя	6.33-17.06	21.37-7.21
субота	25	12	Цэзара, Віктара	Аляксея, Мялеція	6.31-17.08	22.51-7.32

(Працяг са стар. 7)

Ад рэдакцыі:

Дарагі сябра!

Вашыя і нашыя словы становяцца мастом праз граніцы. Пішыце нам аб усім, што блізка нашым сэрцам — пра акружаючую рэчаіснасць, у якой многа і супольнага нам, і незвычайнага. Просім дасылаць нам і інфармацыі аб сучасным жыцці — і аб Беларусі ў цэлым, і аб вашай вобласці, вёсцы... Адкрывайце свае рэфлексіі аб стане душы сучаснага беларуса, якому давялося жыць у шчаслівым часе перамен і адшуквання карэнняў...

Чакаем Вашых лістаў.

Міра Лукша

P.S. Пераводзіць савецкія грошы на конта пабудовы Музея можна на банкаўскі рахунак: Narodowy Bank Polski, Oddział Okręgowy w Białymstoku, nr rachunku: 5021-24325-151-6201.

ДНІ КУЛЬТУРЫ ГРОДЗЕНШЧЫНЫ НА БЕЛАСТОЧЧЫНЕ

У Беластоцкім ваяводстве ад 20 па 26 лютага 1989 года будуць праходзіць Дні культуры Гродзеншчыны. Прадугледжваюць яны вельмі шырокае азнаямленне жыхароў Беласточчыны з беларускай культурай. На Беласточчыну прыедуць шматлікія прадстаўнікі беларускага мастацтва, пісьменнікі, артысты, музычныя калектывы.

Праграма святкавання Дзён культуры Гродзеншчыны ў Беластоцкім ваяводстве прадстаўляецца наступным чынам.

20 ЛЮТАГА 1989 г.

12^{00} гадз. — прэс-канферэнцыя з удзелам журналістаў з Гродна (кавярня „Эліда");
13^{00} гадз. — адкрыццё выстаўкі народнага мастацтва Гродзеншчыны (Галерэя сучаснага мастацтва);
16^{30} гадз. — адкрыццё выстаўкі мастакоў з Гродна (Філармонія);
17^{00} гадз. — урачыстае адкрыццё Дзён культуры Гродзеншчыны, выступленне калектыву „Белыя росы" (Філармонія);
20^{00} гадз. — канцэрт калектыву „Белыя росы" (Філармонія).

21 ЛЮТАГА 1989 г.

12^{00} гадз. — адкрыццё выстаўкі і кірмашу беларускай кніжкі (зала прафсаюзаў, вуліца Марыі Кюры-Складоўскай);
14^{00} гадз. — „Гродзенскія матывы" — выстаўка фатаграфіі (Музей Войска);
17^{00} гадз. — адкрыццё выстаўкі кніжкі „Гонар гродзенскай літаратуры" з удзелам беларускага пісьменніка (Гарадская публічная бібліятэка ў Бельску-Падляшскім);
17^{00} гадз. — прамоцыя кніжкі з удзелам двух беларускіх пісьменнікаў (Ваяводская публічная бібліятэка ў Беластоку);
18^{00} гадз. — адкрыццё выстаўкі (з продажам) мастацкага шкла са шклозаводаў Гродзеншчыны (БВА).

22 ЛЮТАГА 1989 г.

14^{00} гадз. — выступленне танцавальнага калектыву „Вянок" (Нараўка);
17^{00} гадз. — канцэрт Галіны Качалавай (Акружны музей — Ратуша);
17^{00} гадз. — канцэрт калектыву „Музыкі" (Чорная Весь Касцельная);
17^{00} гадз. — канцэрт Народнага камернага хору Педагагічнага інстытута (Сухаволя);
17^{00} гадз. — канцэрт хору настаўнікаў (Бельскі дом культуры);
17^{00} гадз. — выступленне калектыву песні і танца „Лідчанка" (Монькі, Пачатковая школа № 1);
17^{00} гадз. — выступленне танцавальнага калектыву „Вянок" (Гайнаўка).

23 ЛЮТАГА 1989 г.

13^{00} гадз. — выступленне навагрудскага аркестра (Сямяціцкі асяродак культуры);
17^{00} гадз. — выступленне салісткі Веры Ярошынай (Акружны музей);
17^{00} гадз. — выступленне народнага хору з Іўя (Міхалова);
17^{00} гадз. — выступленне танцавальнага калектыву „Праліца" (Лапы);
17^{00} гадз. — выступленне навагрудскага аркестра (Сямяцічы);
17^{00} гадз. — выступленне салісткі Н. Жытковай (ГОК у Дубінах);
17^{00} гадз. — выступленне вакальнага квартэта (ГОК у Чыжах);
17^{00} гадз. — выступленне калектыву „Ніва" (Гайнаўка).;
18^{00} гадз. — выступленне танцавальнага калектыву „Раніца" (Філармонія);
19^{00} гадз. — выступленне вакальнага квартэта (ГОК у Нарве).

24 ЛЮТАГА 1989 г.

12^{00} гадз. — выступленне калектыву „Нёман" (Бельск-Падляшскі);
14^{00} гадз. — выступленне танцавальнага калектыву „Крынічка" (Пачатковая школа № 2 у Сямяцічах);
17^{00} гадз. — выступленне народных інструменталістаў са Свіслачы (Гарадок);
17^{00} гадз. — выступленне двух фальклорных калектываў са Смаргоні (Саколка);
17^{00} гадз. — выступленне калектыву „Крыніца" (Белавежа);
17^{00} гадз. — выступленне калектыву „Нёман" (Бельск-Падляшскі, Дом культуры);
17^{00} гадз. — выступленне танцавальнага калектыву „Крынічка" (Сямяціцкі асяродак культуры);
19^{00} гадз. — спектакль „Зоркі на раннім небе" (Драматычны тэатр імя А. Вянгеркі).

25 ЛЮТАГА 1989 г.

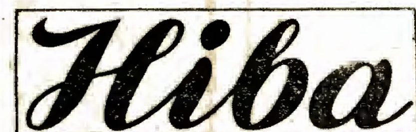
14^{00}, 17^{00} гадз. — выступленне тэатра лялек „Батлейка" з Залесся (Чорная Беластоцкая);
16^{00}, 19^{00} гадз. — спектакль „Зоркі на раннім небе" (тэатр імя А. Вянгеркі);
17^{00} гадз. — выступленне народнага тэатра з Іўя, спектакль „Паўлінка" (Чаромха);
17^{00} гадз. — выступленне студыйнага тэатра са Слоніма (Рыбалы);
17^{00} гадз. — выступленне тэатра Астрынскага дома культуры (Дом культуры „Захэнта");
19^{00} гадз. — выступленне народнага тэатра з Іўя, спектакль „Паўлінка" (Кляшчэлі).

26 ЛЮТАГА 1989 г.

11^{00} гадз. — Гала-канцэрт (Драматычны тэатр імя А. Вянгеркі).

Святочны вечар у Арэшкаве ● Успаміны ветэранаў Савецкай Арміі ● Bij Ruska! — палеміка А. Анташэвіча з К. Семянякам ● Чакае нас шмат працы, гаворыць старшыня БАСа ● Аб рэйдзе „Бацькаўшчына" і таварыстве „Памост" ● Хітры, як кравец у Арлянцы ● Парнасік ● „Зорка" ● Старонка гумару.

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Марыя Федарук (машыністка), Ала Чачуга (адказны сакратар), Яніна Чэрнякевіч.

**„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok, skr. poczt. 149
tel. 232-41**

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe, 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1.

Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty: kwart. 260 zł, półr. 520 zł, rocznie 1040 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa Książka Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa Książka -Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa Książka Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa -Książka-Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka -Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28 00-950 Warszawa, skr. poczt. 12 konto XV/O/O i PKO W-wa Nr 1658-2010-45-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
- do dnia 10 listopada na I kwartał i półrocze roku następnego, oraz cały rok następny;
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego

Zam. 185/89. Nakład 6500. T-5.

СПЯВАЕМ БЕЛАРУСКІЯ ПЕСНІ

ШУМЯЦЬ БЯРОЗЫ Ў ПАРКУ ПЕРАМОГІ

Словы В. Свіркі **Музыка Ю. Семянякі**

Шумяць бярозы ў парку Перамогі,
Ля помніка задумаўся салдат.
Ён помніць сорак першага трывогу
І ў сорак пятым радасны парад,
І ў сорак пятым радасны парад.

Былі баі, былі цяжкія страты,
Не ўсіх дамоў дарогі прывялі.
Сябры яго, бясстрашныя салдаты,
У песнях і ў легендах ажылі,
У песнях і ў легендах ажылі.

А песня адгукаецца салюту,
І ўзносіць вечны подзвіг над зямлёй...
Бярозы, памаўчыце хоць мінуту...
Над памяццю схіляецца герой,
Над памяццю схіляецца герой.

НІЎКА

— Ну і народ гэтыя археолагі: знойдуць якую-небудзь костачку, а шуму!..

ПАРАДЫ

Калі падазраеш, што стаўся ты незвычайным, пачакай, няхай гэта заўважаць другія.

Духоўна багаты можа спаць спакойна: яго не абкрадуць.

Ушчэмленае самалюбства падобнае на хворы зуб: пастаянна ные.

Вучыся шчодрасці ад сонца: яно ўсім свеціць, усіх грэе — і нічога за гэта не патрабуе.

У СВЕЦЕ МУДРЫХ ДУМАК

Чалавек павінен быць разумны, просты, справядлівы, смелы і добры. Толькі тады ён мае права насіць гэтае высокае званне — Чалавек.

Канстанцін Паўстоўскі (1892-1968), пісьменнік.

Ёсць людзі, у якіх адмоўныя з'явы ў жыцці выклікаюць станоўчыя эмоцыі.

КРЫЖАВАНКА

Упоперак: 1) мае адзін вялікі горб, 7) „дзядзька", які меў сваю палоску ў „Ніве", або смачны напітак, 9) скача найвышэй у свеце з шастом, 10) недахоп у характары, 11) краіна і рака ў Афрыцы, 12) стары венік, 15) не сцэне, або на арэне, 18) напр. „дз", 19) кароценькі літаратурны твор, 23) конь працуе, а ён зарабляе, 26) заўсёды вылязе з мяшка, 27) „выводзіць" дым, 28) вышэйшы за чаравік.

Уніз: 1) лекцыя, 2) растылая сумесь, або вельмі многа чагосьці, 3) у руках разьбяра або столяра, 4) ловіць з вады, 5) суседзі югаславаў, 6) зялёная на лузе, 8) манголка, 13) „60", 14) незвычайнасць, таямнічасць, 16) размовы, або ўрока, 17 моц, 18) у судзе, 20) чорны пінжак з „хвастамі", 21) найчасцей выступае ў музыцы, 22) з сэрцам, але не жыве, 24) кутні ў роце, 25) калі велізарны, дык не да замацоўвання шыбы.

(ядань)

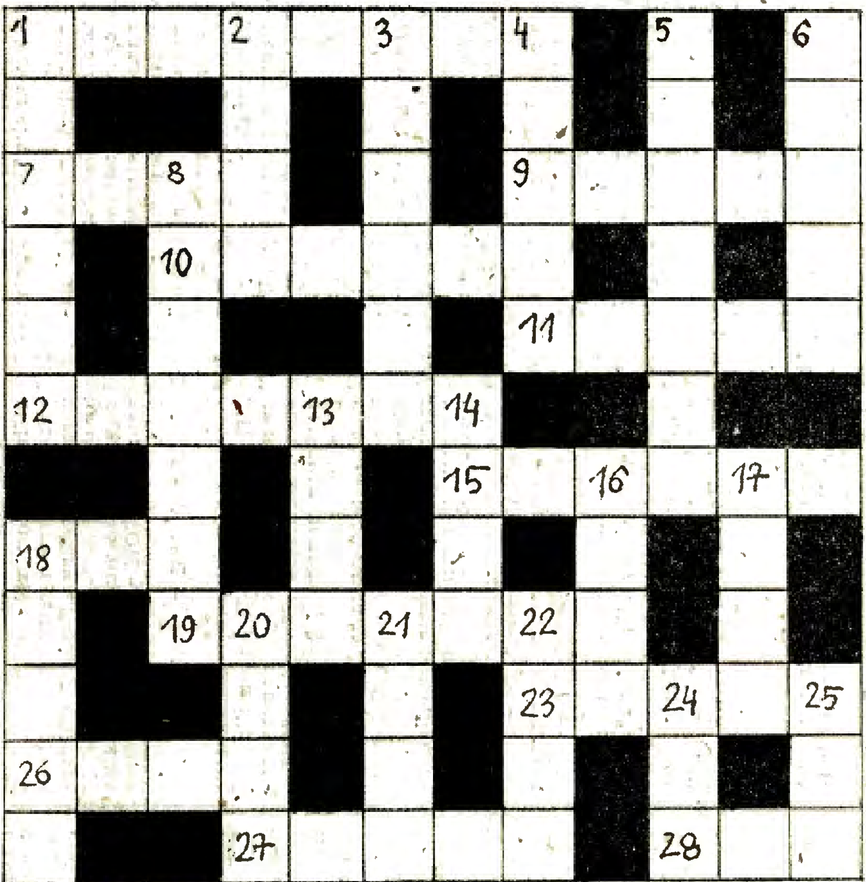
Сярод чытачоў, якія на працягу двух тыдняў прышлюць у рэдакцыю правільныя адказы, будзе разыграна кніжная ўзнагарода.

Адказы на крыжаванку, змешчаную ў № 2.

Упоперак: 1) студэнт, 5) Омск, 9) мара, 10) сотка, 11) Надзя, 12) маці, 14) лодка, 15) ікра, 17) сказ, 19) данос, 20) смак, 22) індык, 23) Ленін, 24) Осла, 25) Кіеў, 26) стралкі.

Уніз: 2) трава, 3) дранік, 4) ноздра, 6) метадызм, 7) красавік, 8) асялок, 12) міндалік, 13) ціснене, 16) расліна, 17) садыст, 18) аскома, 21) арляк

Узнагароды выйгралі: Дзік Аркадзь Віктаравіч, БССР, Віцебская вобласць, Докшыцкі р-н, пасёлак Чырвонае Беразіно, вул. Савецкая 22, і Ваўрэнюк Веслава, Бельск-Падляшскі, вул. Жвіркі і Вігуры № 14.

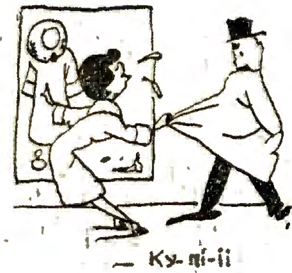
Пасля выступлення дырэктара ён заўсёды кідаў рэпліку: „Я таксама так думаў". І стаў яго намеснікам.

Гаспадыня паказвае сваім сяброўкам фатаграфію з дзяцінных гадоў. На ёй знята маленькая дзяўчынка на каленях у старой жанчыны.

— Такой я была трыццаць гадоў таму назад. Падабаюся я вам?

— Вельмі. А хто гэта малютка?

ПАПРАВІЎСЯ

— Алё! Архіпаў?

— Яго няма. А што перадаць?

— Хацелі запрасіць на свежыну...

— Зараз буду!

М. Сліва

ХІТРЫ СІДАР

Сідар мо ў дзесяты раз нясе за прахадную завода новае вядро са смеццем. Вартаўнік яму і кажа:

— Нешта ты, Сідар, крадзеш, але вось што — аніяк не ўцямлю...

— А калі я скажу, дык вэрхал не падымеш?

— Дальбог, не.

— Вёдры краду, — смяецца Сідар. — Туды з вядром, а назад без вядра.

А. Дзік

Адзінае мора, у якім прыемна тануць — гэта мора задавальнення.